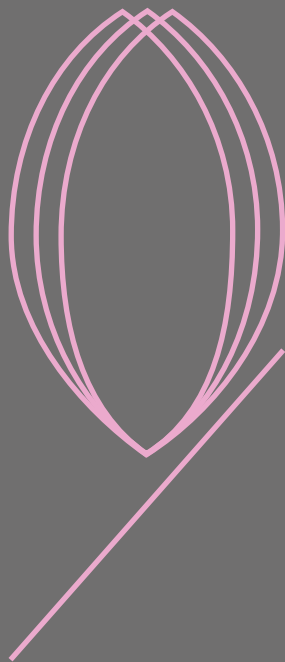

Pēteris Evarts - Bunders
Dana Krasnopoļska

RETĀS AUGU SUGAS SILENES DABAS PARKĀ

Latvija – Lietuva

Šis izdevums ir sagatavots un izdots, īstenojot projektu "Sabiedrības izglītošana un izpratnes veicināšana par augu nozīmi cilvēku dzīvē" / "Green Stories. Society education and raising public awareness on the importance of flora to humanity" (LL-00188), ko finansē Interreg VI-A Latvijas–Lietuvas programma 2021.–2027. gadam. Par tā saturu pilnībā atbild Daugavpils Universitāte un Aukštaitijas Nacionālā parka un Labanoras Reģionālā parka administrācija, un tas var neatspoguļot Eiropas Savienības oficiālo nostāju.

© Daugavpils Universitāte, 2026

© Aukštaitijas Nacionālā parka un Labanoras Reģionālā parka administrācija, 2026

Silenes dabas parks atrodas Latvijas dienvidaustrumos – Augšdaugavas novada Dēmenes un Skrudalienas pagastos – un ir viena no bioloģiski bagātākajām teritorijām šajā reģionā. Tā platība sasniedz gandrīz 4000 hektāru, un jau kopš 1977. gada parks ir īpaši aizsargājama dabas teritorija. Šeit sastopamo dabas vērtību nozīmi apliecina arī fakts, ka kopš 2004. gada Silene ir iekļauta Eiropas Savienības aizsargājamo teritoriju tīklā *Natura 2000*, jo teritorijā konstatētas vairākas ES mēroga nozīmes aizsargājamās sugas un biotopi.

Dabas parks ietver arī citus nozīmīgus dabas liegumus – Ilgu liegumu un Glušonkas purvu –, kas kopā veido vienotu, ekoloģiski saistītu ainavu. Šo teritoriju apvienošana vienā aizsargājamā dabas kompleksā ir zinātniski pamatota, lai nodrošinātu saskaņotāku un efektīvāku dabas aizsardzību. Šāda pieeja ļautu labāk saglabāt dabiskos procesus un aizsargāt retās augu un dzīvnieku sugas, kuru pastāvēšana bieži ir atkarīga no plašākas, neskartas vides.

Silenes dabas parka floras izpēte aizsākās jau 20. gadsimta 80. gados, kad zinātnieki pētīja Dienvidaustrumlatvijas augu daudzveidību. Vēlākie, mērķtiecīgie pētījumi Silenes teritorijā atklāja īpaši augstu augu sugu bagātību, jo īpaši mitrājos, ezeros un dabiskajās pļavās. Šajos biotopos konstatētas vairākas Latvijā reti sastopamas un aizsargājamās augu sugas, kas liecina par teritorijas izcilo dabas vērtību.

Silenes dabas parks ir viena no floras ziņā nozīmīgākajām aizsargājamām teritorijām Latvijas dienvidaustrumos, kur koncentrējas augstas dabas vērtības gan sauszemes, gan ūdens biotopos. Ilgstošu un daudzveidīgu floristisko pētījumu rezultātā šajā teritorijā konstatēta īpaši augsta vaskulāro augu sugu daudzveidība, kas apliecina parka nozīmi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā reģionālā un nacionālā mērogā.

Silenes dabas parka teritorijā kopumā konstatētas vairāk nekā 600 augu sugas, no kurām vairāk nekā 40 – īpaši aizsargājamās augu sugas. Īpaši izceļama ir orhideju dzimtas (Orchidaceae) pārstāvju bagātība – šeit sastopamas 13 Latvijā aizsargājamās orhideju sugas, kas raksturīgas gan mitriem mežiem un purvainām pļavām, gan kaļķainiem zāļu purviem un dabiskām zālāju ekosistēmām. Orhidejas ir ekoloģiski jutīgas sugas, kuru pastāvēšana cieši saistīta ar specifiskiem augsnes apstākļiem, mikorizas

sēnēm un nemainītu hidroloģisko režīmu, tādēļ to klātbūtne liecina par salīdzinoši labu biotopu saglabātības pakāpi Silenes dabas parkā.

Īpaša nozīme teritorijā ir arī bagātīgajai ūdensaugu florai, kas raksturo Silenes ezerus kā vienus no botāniski vērtīgākajiem ūdenstilpju kompleksiem reģionā. Parka teritorijā un tai piegulošajos ezeros konstatētas vairākas Latvijā ļoti retas vaskulāro ūdensaugu sugas. Starp tām jāmin mieturu hydrilla *Hydrilla verticillata*, lokanā najāda *Najas flexilis*, lielā najāda, *Najas major*, kā arī sīkā lēpe *Nuphar pumila*, kas konstatēta Dunakļu ezerā. Šo sugu izplatība Latvijā ir ļoti ierobežota, un to populācijas ir jutīgas pret eutrofikāciju, ūdens līmeņa svārstībām un antropogēno slodzi. Reto ūdensaugu floras bagātība norāda uz labu ūdens kvalitāti un relatīvi maz traucētu ekosistēmu struktūru. Ūdensaugu sabiedrības parkā veido sarežģītas un ekoloģiski nozīmīgas struktūras, nodrošinot dzīvotnes bezmugurkaulniekiem, zivīm un putniem, kā arī veicinot ūdens ekosistēmu stabilitāti.

Kopumā Silenes dabas parks ir nozīmīgs floras daudzveidības centrs, kurā koncentrējas gan retas un aizsargājamas sauszemes augu sugas, gan īpaši vērtīga ūdensaugu flora. Šo sugu un biotopu saglabāšana prasa mērķtiecīgu aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu īstenošanu, jo pat nelielas izmaiņas hidroloģiskajā režīmā vai zemes izmantošanā var būtiski ietekmēt jutīgās augu sabiedrības. Silenes dabas parka aizsardzība ir būtiska ne tikai Latvijas floras daudzveidības saglabāšanai, bet arī Eiropas nozīmes dabas vērtību ilgtspējīgai aizsardzībai.

SILENES DABAS PARKĀ KONSTATĒTO RETO UN AIZSARGĀJAMO AUGU SISTEMĀTISKAIS SARAĶSTS

Ophioglossaceae – Čūskmēlišu dzimta 8

Zarainā ķekarpaparde – **Botrychium matricariifolium**
A.Braun ex W.D.J.Koch

Virdžīnijas ķekarpaparde – **Botrychium virginianum** (L.) Sw.

Lycopodiaceae – Staipekņu dzimta 10

Apdzira **Huperzia selago** (L.) Bernh. ex Schrank et Mart.

Gada staipekņis **Lycopodium annotinum** L.

Vālišu staipekņis **Lycopodium clavatum** L.

Isoëtaceae – Ezereņu dzimta 13

Gludsporu ezerene **Isoetes lacustris** L.

Taxaceae – Īvju dzimta 14

Parastā īve **Taxus baccata** L.

Nymphaeaceae – Ūdensrožu dzimta 15

Sīkā lēpe **Nuphar pumila** (Timm) DC.

Ranunculaceae – Gundegu dzimta 16

Meža vizbulis **Anemone sylvestris** L.

Meža silpurene *Pulsatilla patens* (L.) Mill.

Caryophyllaceae – Neļķu dzimta 18

Smiltāja neļķe **Dianthus arenarius** subsp. *borussicus* Vierh.

Biezlapu virza **Stellaria crassifolia** Ehrh.

<u>Rosaceae – Rožu dzimta</u>	20	lesārtā glīvene Potamogeton rutilus Woffg.	
Spilvainais ancītis Agrimonia pilosa Ledeb.			
Divirbuļu vilkābele Crataegus laevigata (Poir.) DC.		<u>Iridaceae – Īrisu dzimta</u>	33
Ērkšķu plūme Prunus spinosa L.		Jumstiņu gladiola Gladiolus imbricatus L.	
Smaržlapu roze Rosa rubiginosa L.		Sibīrijas skalbe Iris sibirica L.	
<u>Fabaceae – Tauriņziežu dzimta</u>	24	<u>Orchidaceae – Orhideju dzimta</u>	35
Smiltāju esparsete Onobrychis arenaria (Kit.) DC.		Trejdaivu koraļlsakne Corallorhiza trifida Châtel.	
<u>Celastraceae – Kokžņaudzēju dzimta</u>	25	Baltijas dzegužpirkstīte Dactylorhiza baltica (Klinge) N.I.Orlova	
Kārpainais segliņš Euonymus verrucosa Scop.		Fuksa dzegužpirkstīte Dactylorhiza fuchsii (Druce) Soó	
<u>Rubiaceae – Madaru dzimta</u>	26	Stāvlapu dzegužpirkstīte Dactylorhiza incarnata (L.) Soó	
Trejziedu madara Galium triflorum Michx.		Plankumainā dzegužpirkstīte Dactylorhiza maculata (L.) Soó	
<u>Orobanchaceae – Būnkāšu dzimta</u>	27	Purva sūnene Hammarbya paludosa (L.) O. Kuntze	
Zilganā brūnkāte Orobanche coerulescens Stephan		Lēzeļa lipare Liparis loeselii (L.) Rich.	
<u>Callitrichaceae – Ūdenīšu dzimta</u>	28	Sirdsveida divlape Neottia cordata (L.) Rich.	
Rudens ūdenīte Callitriche hermaphroditica L.		Purvāja vienlape Malaxis monophyllos (L.) Sw	
<u>Najadaceae – Najādu dzimta</u>	29	Vīru dzegužpuķe Orchis mascula (L.) L.	
Lielā najāda Najas major All.		Zalkšu dzegužpuķe Orchis morio L.	
<u>Hydrocharitaceae – Mazlēpju dzimta</u>	30	Smaržīgā naktsvijole Platanthera bifolia (L.) Rich.	
Mieturu hidrilla Hydrilla verticillata (L. f.) Royle		Zaļziedu naktsvijole Platanthera chlorantha (Custer) Rchb.	
<u>Potamogetonaceae – Glīveņu dzimta</u>	31	<u>Poaceae – Graudzāļu dzimta</u>	48
Smaillapu glīvene Potamogeton acutifolius Link		Meža auzene Festuca altissima All.	
		Svītrainā ūdenszāle Glyceria striata (Lam.) Hitchc.	
		Ūdeņu ērkšķuzāle Scolochloa festuacea (Willd.) Link	
		<u>Cyperaceae – Grīšļu dzimta</u>	51
		Dīvsēklu grīslis Carex disperma Dewey	

Zarainā ķekarpaparde *Botrychium matricariifolium* A.Braun ex W.D.J.Koch

Daudzgadīgs, izospors, 7–12 (15) cm augsts, kails lakstaugš ar vienu lapu. Lapas kāts 4–10 cm garš. Lapa sastāv no divām daļām. Sterilā daļa sēdoša vai ar ļoti īsu kātu, iegarena vai trīsstūraina apveida, garāka nekā plata, plūksnaini dalīta vai šķelta līdz divkārt plūksnaini dalīta vai šķelta, plūksnas iegarenas. Fertilā daļa – plūksnaini dalīts, šauri skarveidīgs sporangiju sastats ar 3–10 cm garu kātu. Sporangiji dzeltenzaļi, vēlāk kļūst brūni līdz melnbrūni. Sporas nogatavojas jūlijā un augustā. Aug atsevišķi indivīdi vai nelielās grupās. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 2. kategorijā.

Latvijā sastopamas piecas ķekarpaparžu sugas no kurām vairākas ir diezgan līdzīgas. Retumis visā teritorijā sastopama pūsmēness ķekarpaparde (*B. lunaria*), bet pārējās sugas sastopamas reti vai ļoti reti un ir aizsargājamas. Ķekarpapardes ir atšķiramas pēc sterilās lapas daļas plūksnainuma un lapas kāta (kopējs abām lapas daļām vai atsevišķs). Pūsmēness ķekarpapardei lapas sterilā daļa ir vienkārt plūksnaini dalīta ar kopēju lapas kātu, Virdžīnijas ķekarpaparde (*B. virginianum*) - trīskārt vai četrkārt plūksnaini dalīta sterilā daļa, kopējs lapas kāts, plūksnu ķekarpaparde (*B. multifidum*) - divkārt vai trīskārt plūksnaini dalīta sterilā daļa ar kātu. Vienkārsā ķekarpaparde (*B. simplex*) – viena no visretākajām sugām Latvijā, atšķirama pēc ļoti sīka izmēra, dēļ kā grūti ieraugāma, vienkārt plūksnaini dalītas, trīsstaraini šķeltas vai gandrīz veselas lapas sterilās daļas ar īsu kātu.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama Ziemeļamerikā, Eiropā un Āzijas ziemeļdaļā. Eiropā suga izplatīta centrālajā daļā, Fenoskandijā, Austrumeiropā, kā arī Francijas dienvidaustrumos un Balkānu pussalā.

Latvijā suga sastopama ļoti reti, nevienmērīgi, galvenokārt Piejūras zemienē, retāk Rietumlatvijā un Viduslatvijā. Zarainā ķekarpaparde sastopama sausos priežu mežos uz podzolētām augsnēm, galvenokārt priežu mežu laucēs, sausos, nabadzīgos zālajos skābās augsnes, pelēkajās kāpās, smiltāju zālajos, ganībās, atmatās, ezeru krastmalās. DP "Silene" suga atrasta A daļā.

Sugai ir vāja konkurētspēja, tā ir jutīga pret vides apstākļu izmaiņām, īpaši uz ilgstošiem sausuma periodiem un augtņu aizaugšanu ar krūmiem un augstiem lakstaugiem.

Virdžīnijas ķekarpaparde *Botrychium virginianum* (L.) Sw.

Daudzgadīgs, izospors, 15–45 (50) cm augsts, koši zaļš lakstaugš ar vienu lapu, kas juvenilā stadijā ar matiņiem. Lapas kāts 7–15 cm garš. Lapas sastāv no divām daļām. Sterilā daļa sēdoša, plati trīsstūraina apveida, platāka nekā gara, trīskārt līdz četrkārt plūksnaini dalīta vai šķelta. Lapas daļas vai segmenti iegareni eliptiski, ar nosmailotiem galiem. Fertilā daļa – plūksnaini dalīts, šauri vārpstveidīgs sporangiju sastats ar 5–20 cm garu kātu. Sporangiji gandrīz lodveida, sēdoši, pa 3–7 katrā rindā, dzeltenzaļi vai zaļi, vēlāk kļūst sarkanbrūni. Sporas nogatavojas jūlijā un augustā. Aug kā atsevišķi indivīdi. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 2. kategorijā.

Latvijā sastopamas piecas ķekarpaparžu sugas no kurām vairākas ir diezgan līdzīgas. Retumis visā teritorijā sastopama pūsmēness ķekarpaparde (*B. lunaria*), bet pārējās sugas sastopamas reti vai ļoti reti un ir aizsargājamas. Ķekarpapardes ir atšķiramas pēc sterilās lapas daļas plūksnainuma un lapas kāta (kopējs abām lapas daļām vai atsevišķs). Pūsmēness ķekarpapardei lapas sterilā daļa ir vienkārt plūksnaini dalīta ar kopēju lapas kātu, zarainā ķekarpaparde (*B. matricariifolium*) - divkārt plūksnaini dalīta sterilā daļa, kopējs lapas kāts, plūksnu ķekarpaparde (*B. multifidum*) - divkārt vai trīskārt plūksnaini dalīta sterilā daļa ar kātu. Vienkārsā ķekarpaparde (*B. simplex*) – viena no visretākajām sugām Latvijā, atšķirama pēc ļoti sīka izmēra, dēļ kā grūti ieraugāma, vienkārt plūksnaini dalītas, trīsstaraini šķeltas vai gandrīz veselas lapas sterilās daļas ar īsu kātu.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama visā ziemeļu puslodē un Dienvidamerikā. Eiropā suga sastopama Eiropas ziemeļaustrumos, sākot no Somijas līdz dažām izolētām vietām Šveicē, Rumānijā un Ukrainas vidienē. Sugai ir plaša izplatības areāls, bet tā reti sastopama.

Latvijā suga sastopama reti, izklaidus visā teritorijā, bet galvenokārt Piejūras zemienē. Latvijā suga sastopama gan sausos, gan mitros platlapju, platlapju–egļu mežos, galvenokārt gāršas tipa, arī susinātos šaurlapju mežos, retāk sausās pļavās, ganībās, dažkārt arī visu iepriekš minēto dzīvotņu ceļmalās. Vairākas sugas atradnes konstatētas DP "Silene" D daļā, Bindera pussalā, kā arī Riču ezera piekrastes mežos uz DR un ZR no atpūtas bāzes "Jantarnaja".

Sugas atradnes apdraud pārmitro mežu nosusināšana, mežizstrāde, zemes lietojuma veida maiņa, kā arī dabisko zālāju aizaugšana sukcesijas rezultātā.

Apdzira *Huperzia selago* (L.) Bernh. ex Schrank et Mart.

Daudzgadīgs, mūžzaļš, izospors līdz 20 cm augsts lakstaugs. Stublājs stāvs vai pacils, augšdaļā dakšveidīgi zaro. Lapas šauras, lineāri lancetiskas, gals nosmailots, mala vesela, retāk neregulāri zobaina, pamats nošķelts, tumši zaļas, uz zariem pamīšu, ļoti blīvi. Sporangiji veidojas stublāja augšējā un vidus daļā, pa vienam lapu žāklēs. Sporas nogatavojas no jūlija līdz oktobrim. Vairojas arī veģetatīvi. Lieto tautas medicīnā, arī kā krāsvielu un dekoratīvus augus. Indīgs augs. Attīstības cikls no sporas līdz jaunam sporofītam ilgst apmēram 15-

20 gadu. Suga iekļauta Eiropas Direktīvas II pielikumā, Latvijā ierobežoti izmantojama īpaši aizsargājama suga.

Pēc sporangiju novietojuma lapu žāklēs viegli atšķirama no citām līdzīgām sugām – gada staipekņa *Lycopodium annotinum* L. un vālišu staipekņa *Lycopodium clavatum* L..

Kopējā sugas izplatība: Cirkumboreāla suga, kuras izplatības areāls Eirāzijā stiepjas no Islandes līdz Japānai, dienvidos sasniedzot Alpus un Himalajus. Ziemeļamerikā tā sastopama visa Arktikā un boreālajā zonā.

Latvijā suga sastopama bieži visā teritorijā. Apdzira aug ēnainos, mitros, galvenokārt egļu un egļu – platlapju mežos, retāk pārejas purvos, šaurlapju mežos, palieņu un mežmalu krūmājos un izcirtumos. DP "Silene" šī suga ir sastopama galvenokārt uz D no Glušonkas purva biotopos 9010* *Veci vai dabiski boreāli meži* un 91D0* *Purvaini meži*.

Apdzira satur dažus alkaloīdus, kas ir toksiski lielās devās. Šīs vielas izraisa spēcīgu vemšanu, ja augs tiek lietots kopā ar alkoholu – tādēļ to agrāk izmantoja kā līdzekli, lai atbaidītu no alkoholisko dzērienu lietošanas.

Vālišu staipekņi *Lycopodium clavatum* L.

Daudzgadīgs, mūžzaļš augs ar ložņājošu līdz 3 m garš lakstaugs, gulošu stublāju un stāviem zariem. Lapas lineāri lancetiskas, līdz 5 mm garas, piegulošas vai daļēji atstāvošas, uz stublāja un zariem pamīšus, dzeltenzaļas vai zaļas; lapu gals garš, matveidīgi nosmailots, bezkrāsains. Strobili parasti divatā uz līdz 12 cm gariem kātiem zaru galos, 3-4 cm gari, negatavi zaļi, gatavi blāvi dzelteni. Sporas nogatavojas no jūlija līdz septembrim. Attīstības cikls no sporas līdz jaunam sporofītam var ilgt 20 gadus. Sporas dīgst tikai tad, ja augsnē ir piemērotas

sēnes, kas nodrošina simbiozi.. Dīgšana var prasīt pat vairākus gadus. Suga iekļauta Eiropas Direktīvas II pielikumā, Latvijā ierobežoti izmantojama īpaši aizsargājama suga.

No biežāk sastopama gada staipekņa *Lycopodium annotinum* L. atšķiras ar garām, bezkrāsainām smailēm lapu galos un ar to, ka zaru galos uz pagara kāta veidojas divi vai trīs strobili.

Kopējā sugas izplatība: Cirkumpolāra, boreāli arktiska suga. Sugas areāls ļoti plašs, aptver ziemeļu puslodi – Eiropā, Āzijā un Ziemeļamerikā.

Suga sastopama diezgan bieži visa Latvijas teritorijā. Parasti aug nelielās audzēs. Vālišu staipekņi aug sausos skujkoku mežos, galvenokārt damakšņos, silos, sekundāros šaurlapju mežos, izcirtumos un mežmalās. Pirmās ziņas par vālišu staipekni zināmas jau no 1791. gada. Lielākā daļa atradņu konstatētas DP "Silene" centrālajā daļā.

Staipekņu senči devona periodā bija gigantiski kokveida augi, mūsdienās staipekņi ievērojami sīki, taču saglabājuši daudz iezīmju no senajiem laikiem. Vālišu staipekņa sporu pulveris ir ļoti degošs. Pulverim ir arī ūdeni atgrūdošas īpašības, to izmantoja kā smērvielu un zāļu kapsulu ražošanā. Senāk vālišu staipekņa sporas tika izmantotas kā bērnu pūderis un pat kosmētikā – lai gan tas nav ieteicams, jo pulveris var būt elpošanai bīstams.

Gada staipeknis *Lycopodium annotinum* L.

Mūžzaļš, daudzgadīgs lakstaugš ar ložņājošu, līdz 2 (-5) metriem garu stublāju un stāviem 10—20 (-30) cm gariem zariem. Lapas ± atstāvošas līdz horizontāli atstāvošas, 0,5-1,2 cm garas, 1-1,5 mm platas, ar nosmailotu galu, plātnes mala zobaina. Strobili vālveida, pa 1, zaru galos, sēdoši, 3-4 cm gari. Sporofili dzeltenzaļi, nogatavojoties sporām kļūst salmu dzeltenī. Sporas nogatavojas no jūlija līdz septembrim.

Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorijā.

Latvijā sastopamas trīs staipekņu sugas un visas ir aizsargājamas. Vislīdzīgākā suga gada staipeknim ir mainīgais staipeknis (*Lycopodium dubium* Zoëga), kas atšķiras ar īsāku stublāju, kas ar iežmaugām sadalīts acīm redzamos gadskārtu posmos, īsākiem un blīvāk aplapotiem zariem, cietākām un vairāk piekļautām pie stublāja lapām. Mainīgais staipeknis sastopams ļoti reti. Vālišu staipeknis (*Lycopodium clavatum* L.) atšķiras ar sīkām lapām, strobili vālveida, parasti pa divi ap 10 cm garos kātos.

Kopējā sugas izplatība: Suga plaši izplatīta Eiropā, Āzijā un Ziemeļamerikā.

Latvijā suga sastopama diezgan bieži visā teritorijā, ēnainos, mitros skujkoku un platlapju-skujkoku mežos, šaurlapju mežos, nereti susinātos mežos, izcirtumos un mežmalās. DP "Silene" diezgan bieži sastopama suga, veido lielas audzes.

Gludsporu ezerene *Isoetes lacustris* L.

Daudzgadīgs, neliels 5-15 cm garš ūdensaugš, pie kam vērojama sakarība – jo dziļākos ūdeņos aug ezerene, jo lapas garākas. Stublājs reducēts, lapas tumši zaļas, stāvas, galā strupi nosmailotas. Rozetveidā sakārtoto lapu pamati ar plēvjveida malu, stipri paplašināti. Šajā paplašinātajā daļā rozetes ārpusē veidojas sporangiji, kurās attīstās samērā lielas (0,5 – 0,7 mm diametrā), bez palielināmām ierīcēm saskatāmas bālganas megasporas. Vīrišķās mikrosporas nesošās lapas atrodas rozetes iekšpusē. Latvijā īpaši aizsargājama

suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 1. kategorijā.

Latvijā sastopamas 2 ezerēņu sugas. Bez gludsporu ezerenes pie mums sastopama arī dzeloņsporu ezerene (*I. echinospora*), kas ir vēl daudz retāka un izmirstoša ūdensaugu suga. Dzeloņsporu ezerenes lapas ir gaiši zaļas un lokveidīgi atliekušās, savukārt baltās megasporu virsma ir blīvi klāta ar asām kārpīņām (gludsopru ezerenei megasporu virsma ir krokota, bet ne asa).

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama Eirāzijas un Ziemeļamerikas mērenajā un vēsajā joslā.

Latvijā sastopama reti, galvenokārt tiros ezeros un ir ļoti apdraudēta ezeru piesārņošanas un tās izraisītās antropogēnās eutrofikācijas pastiprināšanās dēļ, tādēļ pēdējā gadsimta laikā sugas izplatība Latvijā ir būtiski sarukusi. Mūsdienās gludsporu ezerene saglabājusies ne vairāk kā 30 ezeros.

DP "Silene" šī suga ir zināma tikai Riču ezerā, kur pirmo reizi Latvijas pusē tika atklāta 1989. gadā, ezerā aug uz sēkļiem uz minerālgrunts. Sugu Riču ezerā apdraud litorāla minerālgrunts pārklāšanās ar dūņām un klajo un skraji aizaugušo sēkļu aizaugšana ar blīvām niedru audzēm, ko galvenokārt veicina organiskā piesārņojuma ienese no Baltkrievijas krastos esošajām lauksaimniecības zemēm.

Parastā īve *Taxus baccata* L.

Parastā īve ir mūžzaļš 5–15 m augsts koks vai biežāk krūms. Vainags blīvs, plašs vai kolonnveidīgs, zari elastīgi, horizontāli vai nedaudz uz augšu vērsti. Miza sarkanbrūna, plāna, lobās nelielās plāksnītēs. Skujas plakanas, lineāras, 2–3 cm garas, virspusē tumši zaļas, apakšpusē dzeltenzaļas, mīkstas, uz dzinumiem izvietotas spirāliski. Augs ir divmājnieks – vīrišķie un sievišķie strobili (čiekuri) veidojas uz atsevišķiem augiem. Vīrišķie strobili sīki, lodveidīgi, dzeltenīgi, sievišķie – ļoti neuzkrītoši. Sēkla viena, olveidīga, ieskauta sulīgā, spilgti sarkanā sēklsedzē (arilā). Sulīgais arils ir neindīgs, taču visas pārējās auga daļas ir indīgas. Sēklas nogatavojas rudenī, parasti septembrī–oktobr

Līdzīga citām savvaļas un kultivētajām skujkoku sugām, tomēr relatīvi viegli atšķirama pēc plakanām skujām (egļēm skujas šķēsgriezumā ir rombiskas) un dzeltenzaļo skujas apakšpusi (balteglēm skujas ir līdzīgas – plakanas, tomēr skujas apakšpuse ir zaļganbalta vai pat ar krīta baltām atvērtnīšu joslām) un reducētiem sievišķajiem strobiliem – attīstās tikai viena sēkla

Kopējā sugas izplatība: sastopama Eiropas centrālajā un rietumu daļā. Tā sastopama arī Ziemeļāfrikā (Atlāsa kalnos) un Rietumāzijā (Mazāzijā, Kaukāzā). Areāla ziemeļu un austrumu daļā suga kļūst reta un izplatīta fragmentāri.

Baltijas valstīs ir sugas izplatības ziemeļaustrumu robeža

Latvijā sastopama reti izkļiedētu atradņu veidā tikai Rietumlatvijā – Rucavā, Nicā, Slīterē u.c., citviet Latvijā sastopama kultūrā – parkos, piemāju apstādījumos galvenokārt dažādu dekoratīvo šķirņu un hibrīdu veidā.

DP “Silene” suga sastopama tikai Ilgu parkā, kur stādīti savvaļas izcelsmes sēkludži.

Sugu apdraud mežizstrāde, mežaudžu kopšana, kad tā tiek jaukta ar citām skujkoku sugām un izcirsta, kā arī populācijas kritiska izretināšanās, tādējādi divmāju augiem vairs nevar notikt ģeneratīvā vairošanās.

Sīkā lēpe *Nuphar pumila* (Timm) DC.

Daudzgadīgs lakstaug, kam stublāja garums variē atkarībā no augšanas vietas dziļuma – 0,5–3,5 m, tomēr ūdeņos, kas dziļāki par 2 m parasti nezied. Lapas peldošas, ādainas, eliptiskas, 5–15 cm garas. Ziedi nelieli, 2–3 cm diametrā, bez smaržas, pa vienam, ziedēšanas laikā paceļas virs ūdens. Apziednis no ārpuses zaļgandzeltens. Kauslapas garākas par dzeltenajām vainaglapām. Svarīga morfoloģiskā pazīme ir drīksnas diska forma – tas šai sugai, skatoties no virspuses, ir zvaigžņveidīgs. Zied no jūnija līdz augustam. Auglis – ogveidīgs somenis ar līķu galu, tajā attīstas 70–100 sēklas, kas pēc augļa atvēršanās nogrimst. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā.

Latvijā sastopamas divas lēpu sugas, kā arī šo abu sugu hibrīds. No daudz biežākās visā Latvijā sastopamās dzeltenās lēpes *N. lutea* vislabāk atšķiras pēc ģeneratīvajām pazīmēm – plakana, zvaigžņveida drīksnu diska (dzeltenajai lēpei disks apaļš, centrā ar iedobi), kā arī līķa augļa gala.

Kopējā sugas izplatība: Suga plaši sastopama Eirāzijā no Ibeirijas pusasalas līdz pat Kamčatkai, relatīvi daudz biežāk – boreālajā un subarktiskajā zonā, kur aug tīros, barības vielām nabadzīgās ūdenstilpēs – dīķos, ezeros un lēni tekošās upēs.

Latvijā sīkā lēpe ir reta, reliktā suga, kas relatīvi biežāk sastopama Vidzemes un Latgales ezeros, savukārt Sēlijā un Kurzemē uzskatāma par ļoti retu.

DP “Silene” suga konstatēta tikai Riču ezerā, šeit zināmā populācija vērtējama kā nozīmīga un bagāta.

Sugu apdraud ezeru piesārņošana un tās izraisītā antropogēnās eutrofikācijas pastiprināšanās.

Meža vizbulis *Anemone sylvestris* L.

Daudzgadīgs, 15–30 cm augsts lakstaugs. Stublājs stāvs, klāts ar bieziem, mīkstiem matiņiem. Lapas trīs līdz piecstaraini dalītas. Apakšējās lapas ar garu kātu, augšējās ar īsu kātu, mieturī stublāja vidusdaļā. Ziedi balti, pa vienam stublāja galā, lieli, 3,5–5 cm diametrā. Auglis – lodveidīgs apmatotu riekstiņu kopauglis. Zied maijā un jūnijā. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorijā.

Latvijā sastopamas trīs vizbulu sugas, kas viegli atšķiramas, īpaši ziedēšanas laikā. Baltais vizbulis (*A. nemorosa*) un dzeltenais vizbulis (*A. ranunculoides*) ir bieži sastopamas sugas un raksturīgas auglīgās vietās mežos, īpaši platlapju vai platlapju-skujkoku mežos, skrajos krūmājos un upju krastu gravās.

Kopējā sugas izplatība: Suga izplatīta Centrāleiropā un Austrumeiropā, lokāli Zviedrijas dienvidaustrumu daļā, Ziemeļāzijā un Vidusāzijā.

Latvijā meža vizbulis sastopams diezgan reti un nevienmērīgi, biežāk valsts centrālajā un austrumu daļā, īpaši Daugavas ielejā. Suga aug galvenokārt skrajos, sausos priežu mežos un mežmalās karbonātiskās augsnes, sausos kaļķainos zālajos. Konstatēta arī uz dolomītu atsegumiem. DP “Silene” sastopama teritorijas D daļā Riču ezera A un DA piekrastē, kā arī Binderu pussalas sausajos priežu mežos.

Meža vizbuli ir dekoratīvi augi, kas nereti tiek izrakti un stādīti dārzos, kā arī plūkti ziedēšanas laikā.

Meža silpurene *Pulsatilla patens* (L.) Mill.

Daudzgadīgs, 7-20 (40) cm augsts lakstaugs. Stublājs stāvs, ar gariem, mīkstiem matiņiem. Apakšējās lapas rozetē, trīsstaraini dalītas, ar garu kātu. Ziedi pa vienam stublāja galā, stāvi. Apziednis vienkāršs, vainaglapveidīgs, plati zvanveidīgs. Apziedņa lapas zilgani violetas. Zied aprīlī un maijā, pirms lapu plaukšanas. Riekstiņu kopauglis stāvs. Augļus izplata vējš. Augļa ieurbšanos zemē nodrošina speciāls šūnu mehānisms, kas, palielinoties ūdens daudzumam dīgstošā sēklā, liek sēklai vairākas reizes apgriezties ap savu asi. Irbulis šeit

darbojas kā svira. Suga iekļauta Eiropas Direktīvas II un IV pielikumā, Bernes konvencijas I pielikumā, Latvijā īpaši aizsargājama suga, kurai veidojami mikroliegumi.

Līdzīga otrai Latvijā sastopamai sugai pļavas silpurenei *Pulsatilla pratensis* (L.) Mill., kura izplatīta plašāk. Pļavas silpurenei lapas ir plūksnaini dalītas, zieds nolīcis, apziednis zvanveida, apziedņa lapas blāvi violetas vai sārti pelēkas.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama plašā areālā Eiropas centrālajā un austrumu daļā, kā arī Sibīrijā un Ziemeļamerikā.

Latvijā suga sastopama tuvu areāla rietumu robežai. Izplatība samazinās virzienā no valsts austrumiem uz rietumiem. Meža silpurene aug mežos, galvenokārt silos, mētrajos, damakšņos, dižsilos, mežmalās, virsajos. Lielākā daļa augu atradņu koncentrējas meža ceļa malās, kur ir mazāka konkurence un labāki gaismas apstākļi. Mežos augi sastopami izklaidus un mazākā skaitā. Sugu negatīvi ietekmē raksturīgo biotopu aizaugšana un eitrofikācija. Sausajiem priežu mežiem aizaugot palielinās noņojums, uzkrājas nobiras, kā rezultātā veidojas biezs detrita slānis un slānis un sauso priežu mežiem raksturīgām sugām augšanas apstākļi kļūst nepiemēroti. DP “Silene” teritorijā suga sastopama izklaidus sausos priežu mežos, lielākās atradnes koncentrējas pie Riču un Sila ezeriem.

Smiltāja neļķe *Dianthus arenarius* subsp. *borussicus* Vierh.

Daudzgadīgs, 10–30 cm augsts lakstaugs, kas parasti veido blīvu ceru. Stublājs pacils vai stāvs. Augam veidojas gan neauglīgi dzinumi, gan dzinumi ar ziediem. Lapas lineāras, 2–5 cm garas, 1–2 mm platas, zilganzaļas. Lapas plātnes apakšpuse klāta ar matiņiem, mala gluda, gals smails. Neziedošie dzinumi veido ceru. Uz ziedošajiem stublājiem lapas pretējas, pie pamata saaugušas makstī.

Ziedkopā 5–15 smaržīgi ziedi. Kauss cilindrisks, kausa zobiņi trīsstūrīgi, smaili. Vainaglapas baltas

vai gaišsārtas, gals bārkstains, pie pamata ar sīku, sārtu punktu vai svītru zīmējumu un purpursarkanu šķērsvītru. Auglis – pogaļa. Zied no jūnija līdz augustam, bieži atkārtoti uzdzied septembrī un oktobrī. Sakņu sistēma ir ļoti dziļa, kas ļauj iegūt mitrumu no dziļākiem augsnes slāņiem. Smiltāja neļķes ziedus apputeksnē kukaiņi, ko pievilina patīkams ziedu aromāts, kas jūtams vakarā. Latvijā sastopamas divas šīs sugas pasugas *Dianthus arenarius* subsp. *borussicus* Vierh. un *Dianthus arenarius* subsp. *arenarius* L. Latvijā īpaši aizsargājama suga.

Kopējā sugas izplatība: Pasuga sastopama Eiropas austrumos un ziemeļaustrumos, Centrāleiropā, kā arī Ziemeļkaukāzā.

Latvijā pasuga sastopama galvenokārt austrumdaļā un Rīgas apkārtnē, kā arī Rīgas līča piekrastēs zonā. Smiltāja neļķe aug sausos priežu mežos, klajos smiltajos, sausos zālajos, sausos virsajos, iekšzemes un piekrastes kāpās, mežmalās, ceļmalās. Priekšroku dod atklātām vietām, kur veido lielas un stabilas populācijas. Var augt ļoti barības vielu nabadzīgās augsnēs, kur citiem augiem ir grūti izdzīvot. DP “Silene” teritorijā suga sastopama vienā atradnē Riču ezera A piekrastē sausā nogāzē, uz ZR no atpūtas bāzes “Jantarnaja”.

Biezlapu virza *Stellaria crassifolia* Ehrh.

Daudzgadīgs, līdz 30 cm augsts lakstaugs. Stublājs pacils, vai stāvs, gluds un kails, bagātīgi zaro. Lapas iegareni lancetiskas vai iegarenas, kailas, sulīgas, gals smails, koši vai gaiši zaļas. Ziedi pa vienam vai nedaudzi dihaziālās ziedkopās. Seglapas un pieziedlapas zālainas. Ziedi sīki, vainaglapas nedaudz garākas par kausu, baltas, dziļi šķeltas. Auglis – pogaļa. Zied no maija līdz jūlijam. Suga iekļauta Latvijas Sarkanajā grāmatā.

Pēc sulīgām un īsām lapām viegli atšķirama no citām virzu sugām.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama plašā areālā Eirāzijā un Ziemeļamerikā, no mēreni siltās līdz aukstajai joslai.

Latvijā suga sastopama diezgan reti, galvenokārt valsts austrumu daļā un Piejūras zemienē. Biezlapu virza aug slapjās, visbiežāk barības vielām nabadzīgās augtenēs, kas var būt arī kaļķainas. Sastopama galvenokārt zāļu un pārejas purvos, arī avotu purvos, ezeru un upju slīkšņās, reti – mitrā aizaugošā liedagā, kā arī aizaugošos grāvjos un dīķos. DP “Silene” teritorijā suga sastopama reti, konstatēta Rudziņu ezera nokrastu slīkšņās.

Spilvainais ancītis *Agrimonia pilosa* Ledeb.

Daudzgadīgs, 30–120 (150) cm augsts lakstaugš. Stublājs stāvs, klāts ar atstāvošiem parastiem matiņiem un dziedzerīšiem, ir lapu rozete. Lapas abpusēji zaļas, apakšpuse ar skrajjiem parastiem matiņiem un dziedzerīšiem. Lapas 6–15 cm garas ar kātu, pārtraukti un pieaugoši (virzienā uz lapas galu zobi lielāki) zobainas. Parasti 5-8 pāri, iegareni rombiskas vai lancetiskas. Ziedi garā, šaurā vārpveida ķekarā stublāja (zaru) galā. Vainaglapas gaiši dzeltenas. Auglis – riekstiņš, ārējā matiņu rinda stāva, ieliekušies uz iekšpusi. Zied no jūnija līdz

augustam. Augļus izplata dzīvnieki vai cilvēki, tie pielīp apmatojumam vai apgērbam. Eiropas Direktīvas II un IV pielikumā iekļauta suga.

Latvijā šobrīd sastopamas trīs ancīšu sugas – ārstniecības ancītis *Agrimonia eupatoria* L., spilvainais ancītis *Agrimonia pilosa* Ledeb. un smaržīgais ancītis *Agrimonia procera* Wallr. No biežāk sastopamā ārstniecības ancīša atšķiras ar virspusē kailām lapām un apakšpusē uz dzīslām apmatotām; augļa matiņi ir stāvi, ieliekušies uz iekšpusi. Ārstniecības ancītim raksturīga skraji apmatota lapu virspuse un blīvi viscaur apmatota lapu apakšpuse; augļa matiņi atliekušies. Smaržīgam ancītim lapu apakšpuse bagātīgi klāta ar dziedermatiem, augļi ar izteikti atpakaļ atliekietiem matiņiem.

Kopējā sugas izplatība: Suga plaši sastopama Eiropā un Āzijā, rietumu izplatības areālā sasniedz Somijas dienvidus, Polijas ziemeļrietumus un Rumānijas centrālo daļu.

Latvijā suga sasniedz savu izplatības areāla rietumu robežu. Valsts austrumu un centrālajā daļā suga sastopama salīdzinoši bieži, valsts rietumdaļā skaidri iezīmējas tā izplatības robeža, un tur tas ir sastopams reti, vai ļoti reti. Spilvainais ancītis sastopams uz meža stigām, ceļmalās, uz aizaugošiem meža celiņiem un takām, meža un zālāja saskares joslās, mežmalās, krūmāju malas un krūmājos, uz kvartālstīgām. Bieži veido līnijveida poligonus.

Divirbuļu vilkābele *Crataegus laevigata* (Poir.) DC.

Vasarai 3-5 m augsts krūms vai neliels koks, kam īsvasas bieži pārveidojas pa vienkāršiem, līdz 1,5 cm gariem ērkšķiem. Vainags plats, bieži klājenisks, bagātīgi zarojas. Miza ir pelēkbrūna, lapas ir nelielas, otrādi olveidīgas, parasti ar trim strupām daivām un seklu iešķēlumu. mazāk attīstītās lapas var būt gandrīz veselas, ar sīkzobainu malu. Lapas pamats ķīļveidīgs, kātiņš īss. Ziedi ir salīdzinoši lieli, balti, ar diviem irbuliem, sakārtoti vairogveida ziedkopās. Zied maija beigās un jūnijā. Auglis ir apaļš, tumši sarkans vai sarkanbrūns

ābolveida kaulenis ar divām sēklām.

Augļi nogatavojas vasaras beigās – augusta beigās un septembrī

Līdzīga citām vilkābeļu sugām, tomēr relatīvi viegli atšķirama pēc relatīvi mazākām, 1,5-3 cm garām lapām, savukārt Latvijas savvaļas florā šī ir vienīgā suga ar diviem irbuliem un divām lielām sēklām auglī. Visām citām Latvijas savvaļas vilkābeļu sugām, kas savvaļā ir daudz plašāk izplatītas – vienirbuļa vilkābelei *Crataegus monogyna* Jacq., līkkausa vilkābelei *Crataegus rhipidophylla* Gand. U.c. ziedā ir tikai viens irbulis, kas vēlāk, auglim nogatavojoties, saglabājas un ir labi redzams arī augļu nogatavošanās laikā

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama plaši visā Eiropā, kā arī Austrumāzijā. Divirbuļu vilkābelei izveidotas vairākas plaši stādītas dekoratīvās šķirnes – ‘Paul’s Scarlet’, ‘Rosea’ u.c. tādēļ šķirņu veidā suga plaši stādīta visā Ziemeļu puslodes mērenā klimata joslā

Latvijā ļoti reti, galvenokārt Baltijas ledus ezera senkrasta līnijā valsts dienvidrietumos starp Medzi un Māru, kur sastopama dažu kilometru garā posmā sausās, kaļķainās nogāzēs. Citviet Latvijā visbiežāk ir ar skaidru antropogēnu izcelsmi – dārzi, parku apkārtnes u.c.

DP “Silene” suga sastopama tikai Ilgu parkā, kur stādīti Nacionālajā Botāniskajā dārzā audzēti savvaļas izcelsmes sēkludži.

Sugu apdraud piemērotu biotopu transformācija – tīrumu ierīkošana vai aizaugšana ar mežu, kā arī ģenētiskā erozija – krustošanās ar tuvradniecīgām savvaļas sugām.

Ērkšķu plūme *Prunus spinosa* L.

Vasarzaļš 3-4 m augsts krūms, kam īsvasas bieži pārveidojas pa ērkšķiem. Jaunie dzinumi mataini, nobriestot kļūst kaili. Lapas otrādi olveida, 3-4 cm garas un 1-2 cm platas, ar strupu galu. Lapas mala zobaina. Lapas virspusē tumši zaļas, apakšpusē gaiši zaļas, plaukstot matainas, vēlāk kailas. Zied pirms lapu plaukšanas aprīlī vai maija sākumā, vainaglapas baltas. Auglis – apaļš kaulenis ap 1-1,5 cm diametrā, spīdīgi melns ar zilganu apsarmi un stipri savelkošu garšu. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā.

Līdzīga citām plūmju, mazāk – ķiršu sugām. Līdzīgā mājas plūme *Prunus domestica*, kas bieži stādīta pie mājām un ilgstoši saglabājas pie pamestām mājvietām un reizēm pat lokāli pāriet savvaļā, labi atšķirama pēc dzinumiem bez ērkšķiem, blīvi matainām lapu apakšpusēm un daudz lielākiem, ēdamiem kauleniem – plūmēm. Vislīdzīgākā no Latvijā sastopamajām sugām ir Kaukāza plūme jeb alicā *Prunus cerasifera*, kas Latvijā ir bieži kultivēta un vietām pāriet savvaļā. Šai sugai daudz mazākā mērā veidojas asie ērkšķi – neaplapotās īsvasas, jaunie dzinumi ir zaļganpelēki (ne sarkanbūni kā ērkšķu plūmei), savukārt augļi ir nedaudz lielāki kā ērkšķu plūmei – 2-3 cm diametrā, visbiežāk oranždzeltēni, retāk sarkanīgi, ēdami.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama plaši visā Eiropā no Ibērijas pussalas līdz Urālu kalniem. Citviet pasaulē – Ziemeļamerikā, Austrumāzijā suga izplatīta kultūrā.

Latvijā sastopama reti un nevienmērīgi, galvenokārt valsts centrālajā un austrumu daļā. Sugas augtenes Latvijā visbiežāk ir ar skaidru antropogēnu izcelsmi – dārzi, parku apkārtnes u.c.

DP “Silene” suga sastopama Ilgu apkārtne sausās ceļmalā, pamestos grants karjeros un citās līdzīgās vietās, tomēr vislielākās audzes suga veido Ilgu parkā un tā apkārtne, kur tā, acīmredzot, agrāk ir kultivēta. Šeit sugai ir izteikti ekspansīvs raksturs, un tā veido blīvas monodominantas audzes, reizēm pat nomācot citu sugu kokaugus.

Sugu apdraud tikai pilnīga piemērotu biotopu transformācija – tīrumu ierīkošana vai aizaugšana ar mežu, tomēr arī ievērojamā noēnojumā pamežā suga ilgstoši saglabājas un pat šādās vietās veido necaurejamas audzes.

Smaržlapu roze *Rosa rubiginosa* L.

Vasarzaļš, līdz 2 m augsts krūms. Stumbri stāvi. Miza zaļganbrūna. Dzeloni ļoti dažādi – lielākie līki, pie pamata saplacināti, mazākie gandrīz taisni. Lapas nepāra plūksnaini saliktas no 5-7 plati ovālām vai eliptiskām lapiņām. Lapiņas virspusē tumši zaļas, ar retiem matiņiem, apakšpusē gaiši zaļas, ar blīviem dziedzermatiņiem. Lapiņu mala divkārt zāgzobaina vai zobaina, zobiņi īsi un smaili, smailes daļā dziedzeraini. Ziedi zaru galos pa vienam vai, retāk, kopā pa 2-4, ziedkāts blīvi klāts ar dziedzermatiņiem. Dziedzeri izdala āboliem līdzīgu aromātu. Apziednis divkārs.

Kauslapas piecas, ar sānu piedevām, pēc ziedēšanas stāvas vai atstāv, vismaz daļēji saglabājas augļa gatavības stadijā. Vainaglapas piecas, rozā. Auglis iegarens, 1-2 cm garš, oranži sarkans riekstiņu kopauglis ar sulīgu augļsedzi. Zied jūnijā un jūlijā.

Līdzīga citām savvaļas un kultivētajām rožu sugām, tomēr relatīvi viegli atšķirama pēc sekojoša morfoloģisko pazīmju kopas: dažādas formas (gan līki, gan taisni, sarveida) un izmēru dzeloņiem uz dzinumiem, kauslapas ar sānu daivām, lapas abpusēji apmatotas, pie kam uz lapām u.c. auga daļām ir gan vienkārši matiņi, gan dziedzermatiņi. Visvienkāršāk atšķirama pēc ābolu aromātu izdalošiem dziedzeriem uz lapām.

Kopējā sugas izplatība: sastopama no Rietumeiropas un Britu salām līdz Austrumeiropai – Krievijas Eiropas daļai. Sugas izplatības areāla robežas ir samērā neskaidras, jo gan Eiropā, gan citviet pasaulē – ASV, Austrālijā, Argentīnā u.c. – suga plaši pāriet savvaļā no kultivācijas vietām un tiek uzskatīta par invazīvu.

Latvijā sastopama reti izklīdētu atradņu veidā, relatīvi biežāk sastopama Rietumlatvijā, kā arī atsevišķos apvidos citviet Latvijā – Daugavas ielejas posmā starp Jēkabpili un Kōknesi, ap Dobeli un Tukumu u.c. DP “Silene” suga sastopama tikai Ilgu parkā, kur stādīti savvaļas izcelsmes sēklāudzī.

Sugu apdraud dabisko zālāju aizaugšana neapsaimniekošanas dēļ, kā arī to pārveidošana citos zemes lietojuma veidos. Ļoti būtisks risks mūsdienās ir intensīva ceļmalu pļaušana, kā arī zālāju intensīvā apsaimniekošana.

Smiltāju esparsete *Onobrychis arenaria* (Kit.) DC.

Daudzgadīgs, 30–50 (70) cm augsts lakstaugš. Stublājs pacils, zarots, apmatots. Pielapes olveida, gals nosmailots. Lapas uz stublāja pamīšus, nepāraplūksnainisaliktas, iegarenas līdz lancetiskas, apakšpuse ar matiņiem. Ziedi slaidā, garā vārpveida ķekarā, kura garums 4–7 reizes pārsniedz platumu. Ziedi rozā līdz gaiši violeti; karogs ar tumšākām dzīslām. Auglis – pāksts, gandrīz apaļa ar īsu nadziņu un izliektajām malā zobīņiem, tajā viena sēkla. Zied jūnijā un jūlijā. Vairojas ar sēklām un veģetatīvi, ceriem sadaloties. Latvijā īpaši aizsargājama suga, kurai veidojami mikroliegumi.

Līdzīga Latvijā kultivētai un savvaļā pārgājušai sugai – vīķlapu esparsete *Onobrychis viciifolia* Scop. Smiltāju esparsete atšķiramā pēc sīkākām ziediem, šaurākām lapām un īsas, ieapaļas pākstītes.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama no Viduseiropas līdz Āzijas stepes joslai.

Latvijā suga sastopama reti un nevienmērīgi, atrodas areāla ziemeļu–ziemeļrietumu robežas tuvumā. Sastopama galvenokārt valsts centrālajā un austrumu daļā. Smiltāju esparsete aug sausās, barības vielām nabadzīgās, atklātās vietās, augs ir labi pielāgojies augšanas sausās, barības vielām nabadzīgas un smilšainās augsnēs. Sugu labvēlīgi ietekmē vidēji intensīvi augsnes virskārtas traucējumi. DP “Silene” teritorijā suga zināma vienā atradnē Riču ezera A piekrastē sausā nogāzē, uz ZR no atpūtas bāzes “Jantarnaja”.

Kārpainais segliņš *Euonymus verrucosa* Scop.

Vasarzaļš, neliels 1-2.5 m) augsts krūms. Jaunie dzinumi zaļi, vecāki pelēki, apaļi, zari blīvi klāti ar brūnganiem dziedzeriem. Lapas vienkāršas, eliptiskas 3-6 cm garas, 2-3 cm platas), plātnes mala sīkzobaina, ar smailu galu, pamats ieapaļš, lapas kāts 0.5-1 cm garš. Ziedi ķekarā, vainaglapas un kauslapas pa 4, zaļgandzeltenas, uz vainaglapām sarkani punkti. Dažreiz vainaglapas ar violetu nokrāsu. Auglis - nokarena pogaļa ar 4-5 cirkņiem, nogatavojoties gaiši sārta, ādaina. Katrā cirknī parasti 1 sēkla. Sēklas melnas, tās līdz pusei apņem tumši sārta sēklsedze. Zied maijā un jūnijā. Latvijā īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396, 2000).

Latvijā sastopamas divas segliņu sugas, kas viegli atšķiramas. Eiropas segliņa (*E. europaea*) dzinumi ir strupi šķautņaini un bez dziedzeriem uz zariem.

Kopējā sugas izplatība: Suga izplatīta Eiropas vidus un austrumu daļā.

Latvijā sasniedz areāla ZR robežu. Suga retumis sastopama DA un centrālajā daļā, pārējā teritorijā ļoti reti vai nav sastopama. Aug kā atsevišķi eksemplāri vai nelielas grupas krūmu stāvā mežos un krūmājos, galvenokārt upju ielejās karbonātiskās augsnēs. DP “Silene” teritorijā suga sastopama galvenokārt DU studiju un pētniecības centra „Ilgas” apkārtnē, kā arī Riču ezera A piekrastes mežos.

Trejziedu madara *Galium triflorum* Michx.

Daudzgadīgs, 30–80 cm augsts lakstaugs ar tieviem sakneņiem un gulošiem vai paciliem četršķautņainiem stublājiem. Lapas un pielapes lancetiskas, kopā pa seši neīstos mieturos, stublāja augšdaļā arī pa četri vai pieci. Ziedi sīki, pa 3, retāk pa 2, dihāzijos, kuri veido šauru, skarveidīgu, saliktu ziedkopu – piramīdu. Vainags rītenveidīgs, vainaglapas 4, zaļganbaltas, līdz pusei saaugušas. Auglis – divu riekstiņu skaldauglis, riekstiņi ar gariem, atstāvošiem, baltiem, spīdīgiem, galā āķveidīgi saliektiem matiņiem. Zied jūnijā un jūlijā. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 1. kategorijā.

Latvijā kopumā sastopamas 17 madaru sugas, bet trejziedu madara ir viegli atšķirama pēc ziedu salikuma pa 3. Līdzīgā suga trejdaļu madara (*G. trifidum*), kam arī ziedi ir pa 3, ir daudz sīkāka, ar trīsdalīgu vainagu un kailiem augļiem, aug galvenokārt purvainās ūdenstilpju piekrastēs.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama Ziemeļamerikā no Kanādas līdz Meksikai, Austrumāzijā līdz Japānai, ziemeļu un ziemeļaustrumu Eiropā.

Latvijā suga sastopama reti visā teritorijā, vairāk ziemeļaustrumu daļā. Trejziedu madara sastopama galvenokārt noēnotos platlapju, skujuoku un jauktos mežos uz slapjām minerālaugsnēm (vēros) un uz slapjām kūdras augsnēm (dumbrājos), purvu un mitru mežu malās, arī nosusinātos mežos. DP “Silene” suga konstatēta 2013. gadā. Šī atradne ir viena no lielākajām un atrodas vistālāk uz D.

Sugas dzīvotnes apdraud intensīva mežizstrāde un hidroloģiskā režīma izmaiņas.

Zilganā brūnkāte *Orobanche coerulescens* Stephan

Daudzgadīgs, bet tikai vienreiz ziedošs, neliels 10–30 cm augsts lakstaugs. Bezhlorofila parazītaugs. Stublājs stāvs, sulīgs, blīvi klāts ar baltiem tīmekļveida matiņiem. Ziedkopa cilindriskā, vai ovāla, blīva. Vainags 1,5–2 cm spilgti gaišvioleti zils, stobrveida, vienmērīgi izliekts, ārpusē blīvi klāts ar tīmekļveida matiņiem. Vainaga apakšlūpas daivas platas, krokainas. Auglis – iegarena pogaļa. Zied jūnijā un jūlijā. Parazītē uz lauka vibotnes *Artemisia campestris* L. Latvijā īpaši aizsargājama suga. Zilganās brūnkātes sēklas ir mikroskopiskas, tās izplatās ar vēja palīdzību, un paliek dzīvotspējīgas pat 10–20 gadus, gaidot brīdi, kad tuvumā parādīsies piemērots saimniekaugs. Latvijā īpaši aizsargājama suga, kurai veidojami mikrolieģumi.

Pēc gaišvioleti ziliem ziediem un saimniekauga – parastās vibotnes, suga viegli atšķirama no citām Latvijā sastopamām brūnkāšu sugām.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama Eiropā, areāls sniedzas no Bavārijas dienvidaustrumiem, caur Vācijas rietumiem līdz, caur Eiropas austrumiem, Vidusāziju līdz Japānai.

Latvijā suga pirmo reizi atrasta 1960. gadā Rīgā uz dzelzceļa. Latvijā suga sastopama reti un nevienmērīgi valsts dienvidaustrumu daļā. Suga parasti sastopama sausās atklātās vietās ar nenaslēgto veģetāciju, sausajos zālajos, atmatās, uz dzelzceļa uzbūrumiem. DP “Silene” sugas atradne zināma jau no 20. gadsimta beigām. Iepriekšējos pētījumos konstatēto eksemplāru skaits sasniedza 50. Pēdējos gados eksemplāru skaits ir samazinājies līdz atsevišķiem eksemplāriem. Dabiskās sukcesijas rezultātā sugas dzīvotne ir transformējusies, samazinājās zilganās brūnkātes saimniekauga sastopamība.

Rudens ūdenīte *Callitriche hermaphroditica* L.

Daudzgadīgs, sīks vai vidēji liels, 5-40 cm garš, gruntī iesakņojies ūdensaugs. Stublājs pacils, bagātīgi zarojas. Lapas uz stublāja pretējas, lineāri lancetiskas, gandrīz caurspīdīgas, gals divzobains. Ziedi viendzimuma, bez apziedņa, sēdoši, attīstas pa vienam lapu žāklēs. Zied no jūlija līdz septembrim, apputeksnējas zem ūdens. Augļi – ap 2 mm gari dvīņspārnuļi ar platu, caurspīdīgu spārtnu. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 2. kategorijā.

Latvijā sastopamas 4 ūdenīšu sugas, kas kopumā ir diezgan sarežģīti nosakāma, pie kam vairākas noteikšanā svarīgas pazīmes nav saskatāmas bez palielināmām ierīcēm. No citām ūdenīšu sugām atšķiras pēc tikai iegrimuša stublāja – neveidojas peldošu virsūdens lapu rozete, lapas nav otrādi olveida vai lāpstveida kā citām sugām, arī augļa spārns rudens ūdenītei ir proporcionāli visplatākais. Jāuzsver, ka bez augļiem ievākti ūdenīšu paraugi pilnībā nav nosakāmi.

Kopējā sugas izplatība: Suga plaši sastopama Eirāzijas un Ziemeļamerikas mērenajā un vēsajā joslā tiros, dzidros boreālajos un arktiskajos saldūdeņos.

Latvijā sastopama reti – tiros ezeros un upēs ar dzidru un gaišu ūdeni, kā arī jūras piekrastes lāmās. Lielākā pašlaik zināma atradne – Rāznas ezers.

DP “Silene” šī suga zināma no 2007. gada, kad to konstatēja Riču un Sitas ezeros, pie kam abos sastopama reti un blīvas audzes, kā tas ir Rāznas ezerā, neveido.

Sugu ietekmē notekūdeņu ievadīšana ezeros, kā arī biogēnu ienese no ezeriem apkārt esošajām lauksaimniecības zemēm.

Lielā najāda *Najas major* All.

Viengadīgs, 10-100 cm garš, ūdensaugs ar ūdenī iegremdētu, ar tievu, diezgan trauslu un posmainu, stipri dakšveidīgi zarotu stublāju. Lapas mieturos pa 3, plati lineāras, 2-4 cm garas, plātnes mala ar lieliem, neregulāriem zobiniem. Augs ir divmājnīeks – vīrišķie un sievišķie augi attīstās pa vienam lapu žāklēs. Augi zied un apputeksnējas zem ūdens. Zied jūnijā beigās un jūlijā. Auglis – sīks riekstiņš. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 2. kategorijā.

Latvijā sastopamas piecas najādu sugas, kas savstarpēji ir diezgan līdzīgas un grūti atšķiramas. Visas najādu sugas sastopamas reti vai ļoti reti un ir aizsargājamas. Mazā najāda (*N. minor*) un lokanā najāda (*N. flexilis*) un smalkā najāda (*N. tenuissima*) ir daudz sīkāki augi ar daudz tievāku, pat pavedienvēda stublāju un lokveidīgi uz leju noliektām lapām. Vislīdzīgākā ir jūras najāda (*N. marina*), kas ir relatīvi mazāka, ar šaurākām lapām un, reizēm abas sugas apvieno vienas sugas pasugas vai varietātes.

Kopējā sugas izplatība: Suga ar samērā plašu, izklīdētu areālu – Eiropas centrālā daļa, Vidusjūras reģions, kā arī Rietumsibīrija un Vidusāzija.

Latvijā sastopama ļoti reti tiros, mēreni eutrofos un eutrofos dzidrūdens ezeros, tādēļ uzskatāma par tītu, nepiesārņotu ezeru indikatoru. Sugas atradnes galvenokārt valsts DA daļā, uz šo brīdi zināma no apmēram desmit ezeriem. DP “Silene” 1989. gadā tika konstatēta šīs sugas pirmā zināmā atradne Latvijā – Sila ezerā, bet 2017. gadā tika atklāta jaunas atradnes Smilģines un Valnaņišku ezeros. Visbagātākā atradne ir Sila ezerā, kur suga sastopama vairākās vietās un veido plašas, vitālas audzes.

Sugas izplatās ar ar ūdensputnu palīdzību. Sugu atradnes apdraud ezeru eutrofikācija, piesārņošana ar nepilnīgi attīrītiem notekūdeņiem, kuru rezultātā pasliktinās ezeru ūdens dzidrība.

Mieturu hydrilla *Hydrilla verticillata* (L. f.) Royle

Daudzgadīgs, līdz 3 m garš, divmāju ūdensaugs ar pilnīgi iegremdētu, tievu, zarotu stublāju. Lapas 1-3 cm garas, ieapaļas, mieturos, pa 4-6 gar malu zobainas. Hidrilla ir divmāju augs, pie kam Latvijā satopami tikai sievišķie augi. Ziedēšana novērota ļoti reti – parasti seklos un aizvējainos ezeros vasaras otrajā pusē. Tā kā ģeneratīvā vairošanās mūsu reģionā nav iespējama, augs vairojas veģetatīvi ar nolūzušiem dzinumiem un vairvasiņām (turioniem). Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 1. kategorijā

Kopumā hidrilla ir ļoti līdzīga radniecīgajai, plaši izplatītajai un invazīvajai Kanādas elodejai, kurai lapas ir ar gludu malu, un mieturos pa 3.

Kopējā sugas izplatība: Centrāleiropas un Austrumeiropas valstis, kā arī plašas teritorijas Austrumāzijā līdz Jpānai un Korejas pusalai. Citviet pasaulē - Austrālijā, Ziemeļamerikā suga tiek uzskatīta par svešzemju sugu un pat par invazīvu taksonu.

Sugu pirmo reizi Latvijā šo sugu atrada pazīstamais Latvijas botāniķis A. Rasiņš 1961. gadā Lielajā Stropu ezerā Daugavpilī. Pēdējo 30 gadu laikā novērota sugas izplatības palielināšanās galvenokārt Latvijas DA daļā, ko veicina tās izplatīšanās ar ūdensputniem. Šobrīd suga ir zināma no vairāk nekā 100 ezeriem. Šāds straujš atradņu skaita pieaugums bijis par iemeslu nepareizi uzskatīt šo sugu par antropofitu un pat invazīvu un Latvijas savvaļas florai neraksturīgu.

DP "Silene" šī suga ir sastopama četros ezeros – Sila, Smiļģinas, Valnāņišķu un Bedušu ezerā. Sila ezerā suga atrasta jau 1989. gadā un šeit sastopama daudzās vietās. Suga diezgan lielā daudzumā sastopama arī Bedušu ezera ziemeļu pakrastē un Smiļģinas ezera DA daļā.

Smaillapu glīvene *Potamogeton acutifolius* Link

Daudzgadīgs, līdz 60 cm garš ūdensaugs. Stublājs tievs, ieapaļš, bet ne pilnībā saplacināts vai spārnains bez spārnainām malām, ar, ļoti plāns, stipri sazarots Augs tikai ar zemūdens lapām. Lapas sēdošas, lineāras, spilgti zaļas, 4-8 cm garas, 2-4 mm platas, ar trim garenām galvenajām dzīslām un nosmailotu lapas galu. Ziedkopa – vārpa ar 4-6 ziediem, skraja, gandrīz galviņveidīga. Auglis – glīvenēm netipiski liels riekstiņš 0,3-0,5 cm diametrā. Zied no jūlija līdz augustam. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās

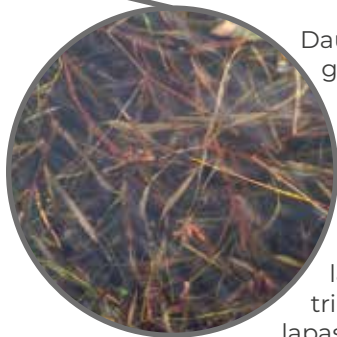
grāmatas 2. kategorijā .

Latvijā sastopamas 17 glīveņu sugas un vēl vairāki hibrīdi. Vairākas glīvenes savstarpēji ir ļoti līdzīgas un grūti atšķiramas, droši nosakāmas laboratorijas apstākļos pēc lapas dzīslu izvietojuma un lapas gala morfoloģijas. Smaillapu glīveneī pēc izmēriem un lapas formas vislīdzīgākā ir daudz biežāk sastopamā plakanā glīvene *P. compressus*, kurai stublājs ir plakans, divšķautņains.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama Eiropas centrālā daļā izņemot Vidusjūras reģionu, kā arī Rietumsibīrijā. Latvijā sasniedz izplatības ziemeļu robežu

Latvijā sastopama pāreji un parasti arī nelielā daudzumā lielu, tīru ezeru seklūdens joslās uz minerālgrunts. DP "Silene" suga nereti sastopama Rīču ezera seklajā centrālajā daļā, kā arī vietām gar krasa līniju, kur veido stabilu populāciju. 1990. gadā suga tika konstatēta arī Sila ezerā, bet mūsdienās ezera piesārņošanas dēļ vairs nav konstatēta un, visdrīzāk, ir izzudusi.

Sugu apdraud ezeru piesārņošana un šī piesārņojuma izraisītā antropogēnā eutrofikācija, kam seko piemērotu klajo seklūdens vietu aizaugšana ar niedri un citiem ekspansīviem makrofītiem.

Iesārtā glīvene *Potamogeton rutilus* Wolfg.

Daudzgadīgs, neliels vai vidēja izmēra 10- 50 cm garš ūdensaugs. Iepaļu un zarainu stublāju, kam bieži raksturīga sārtēna nokrāsa. Stublājs ir tievs un elastīgs, piemērots augšanai mierīgos vai lēni tekošos ūdeņos. Lapas ļoti šauras, lineāras, 3-7 cm garas un aptuveni 0,1 cm platas, lapu gals pakāpeniski nosmailots, plātnes puscaurspīdīgas, lapas apakšpusē lapas iekrāsojas brūngani sārtā tonī. Lapas ar trim dzīslām, sāndzīslas savienojas ar vidusdzīslu lapas galotnē dažādos līmeņos. Pielapes ir pacietas, šauri lancetiskas vai lineāras, smailas, 1-2,5 cm

garas. Ziedi sakārtoti īsā, cilindriskā vārpā, kas parasti ir īsāka par ziednesi. Auglis ir spīdīgs, gluds, sārti brūns riekstiņš ar raksturīgi liektu knābi. Augs zied jūlijā un augustā. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā.

Latvijā sastopamas 17 glīveņu sugas un vēl vairāki hibrīdi. Vairākas glīvenes savstarpēji ir ļoti līdzīgas un grūti atšķiramas, droši nosakāmas laboratorijas apstākļos pēc lapas dzīslu izvietojuma un lapas gala morfoloģijas. Iesārtā glīvene no citās glīveņu sugām relatīvi viegli atšķirama pēc sārti brūnā stublāja un lapu apakšējās puses.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama Eiropas centrālā un ziemeļu daļā, izņemot Vidusjūras reģionu, kā arī Rietumsibīrijā.

Latvijā sastopama pāreji un parasti arī nelielā daudzumā lielu, tīru ezeru seklūdens joslās uz minerālgrunts. DP "Silene" suga sastopama Rīču ezera ziemeļaustrumu daļā, seklajos līčos, kur veido stabilu populāciju, kā arī Glušonkas ezera austrumu daļā.

Sugu apdraud ezeru piesārņošana un šī piesārņojuma izraisītā antropogēnā eutrofikācija, kam seko piemērotu kļājo seklūdens vietu aizaugšana ar niedri un citiem ekspansīviem makrofītiem.

Jumstiņu gladiola *Gladiolus imbricatus* L.

Daudzgadīgs, līdz 70 cm augsts lakstaugs ar bumbulsiņu. Lapas lineāras, zobņveidīgas, līdz 15 cm garas, ar paralēlu dzīslējumu. Ziedi līdz 3,5 cm gari, sakopoti vienkāršā vārpveidīgā ziedkopā. Apziednis vienkāršs, apziedņa lapas 6, gandrīz vienādas, sakārtotas piltuvveidīgi, ar līķu apziedņa stobriņu, purpurioletas. Auglis – trīsskāutņu pogaļa. Zied jūnijā un jūlijā. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā.

Latvijā sastopama tikai viena gladiolu suga – jumstiņu gladiola.

Kopējā sugas izplatība: Suga savvaļā izplatīta Eiropas dienvidaustrumu un austrumu daļā, Rietumsibīrijā, Kaukāzā un Mazāzijā.

Latvijā suga vairāk izplatīta vidus un dienvidaustrumu daļā, galvenokārt Daugavas, Lielupes un citu upju ielejās, rietumu un ziemeļu daļā ļoti reti. Jumstiņu gladiola ir galvenokārt mitru, barības vielām nabadzīgu augtņu suga, kas aug kļājās vietās. Suga Latvijā sastopama mitros un purvainos zālajos, t.sk. palieņu pļavās, retāk mēreni mitros zālajos, mežmalās, reti arī ceļmalās, grāvjos uz mežu stigām, ļoti reti – sausākās vietās. DP "Silene" teritorijā zināma vienīgā bagātīga sugas atradne parka DA daļā Baltkrievijas robežas tuvumā, uz Z no Sitas ezera, aug kopā ar Sibīrijas skalbi.

Jumstiņu gladiolas ir dekoratīvi augi, kas nereti tiek izrakti un stādīti dārzos, kā arī plūkti ziedēšanas laikā.

Sibīrijas skalbe *Iris sibirica* L.

Daudzgadīgs, 70–100 cm augsts lakstaugs ar resnu sakneni. Lapas lineāras, līdz 40 cm garas, zobeneidīgas, īsākas par stublāju, rozetē divās rindās, apakšējā daļā renesveidīgi saliektas. Ziedi lieli, pa 2–3 vēdekļveidīgā ziedkopā. Ārējās apziedņa lapas noliekušās uz leju, tumši zilas, iekšpusē gaišākas, ar zilām svītrām. Iekšējās apziedņa lapas stāvas, sakļāvušās, tumši zilas. Irbulis īss, ar trim, vainaglapām līdzīgām daivām. Auglis – trīsskāutņaina pogaļa bez knābja. Zied maijā un jūnijā. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas

Sarkanās grāmatas 2. kategorijā.

Latvijā sastopamas divas skalbju sugas, kas viegli atšķiramas, īpaši ziedēšanas laikā. Latvijā diezgan bieži sastopama purva skalbe (*I. pseudacorus*), kas atšķiras ar lieliem, koši dzelteniem, skrajā vēdekļi izkārtotiem ziediem stublāja galotnē un lielām pogaļām ar īsu knābi.

Kopējā sugas izplatība: Suga plaši izplatīta Centrāleiropā un Austrumeiropā.

Latvijā suga sastopama samērā reti, nevienmērīgi, galvenokārt Rietumlatvijas Piejūras zemienē, Austrumlatvijā un Viduslatvijā Daugavas ielejā un tās pieteku apkārtnē. Sibīrijas skalbe ir mitru, barības vielām nabadzīgu augtņu suga, kas aug klajās vietās – mitros un purvainos palieņu un ārpusalieņu zālajos, mitrās mežmalās un meža pļavās, zāļu purvos ezeru iepakās un grāvjos. DP “Silene” teritorijā zināma vienīgā bagātīga sugas atradne teritorijas DA daļā Baltkrievijas robežas tuvumā, uz Z no Sitas ezera.

Sibīrijas skalbes ir dekoratīvi augi, kas nereti tiek izrakti un stādīti dārzos, kā arī plūkti ziedēšanas laikā.

Trejdaivu koraļlsakne *Corallorhiza trifida* Châtel.

Daudzgadīgs, neliels, 10–25 cm augsts dzeltenzaļš vai dzeltenbrūns saprofitisks, bezchlorofila lakstaugs. Saknenis koraļļveidīgi zarots, sulīgs. Lapu gandrīz nav – uz stublāja attīstās 2–4, reducētas, plēkšņveidīgas lapas. Ziedkopa 2–8 cm garš skrajš ķekars, ziedi 4–12, sīki – 5–7 mm diametrā, ar bilaterālu simetriju. Apziedņa lapas dzeltenzaļas, nereti ar brūni sarkaniem plankumiem. Lūpa balta, eliptiska, pie pamata ar iesarkaniem planumiem. Auglis – pogaļa. Zied jūnijā un jūlijā. Apputeksnē dažādi kukaiņi, ir arī pašappute. Zied maija beigās un jūnijā.

Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā.

Līdzīga vairākām citām nelielām orchideju sugām ar sīkiem, zaļgandzelteniem ziediem – purvāju vienlapei *Malaxis monophyllos*, sirds divlapei *Neottia cordata*, vienguma hermīnijai *Herminium monorchis* u.c. tomēr salīdzinoši viegli atšķirama pēc dzeltenzaļā bezchlorofila stublāja un reducētajām plēkšņveidīgajām lapām.

Kopējā sugas izplatība: Suga izplatīta plaši visā Eiropā, Āzijā un Ziemeļamerikā. Sugas areāls izteikti boreāls – sniedzas tālu ziemeļos – arī Grenlandē, Islandē, arī Skandināvijas ziemeļu daļā

Latvijā sastopama reti un nevienmērīgi nelielu populāciju veidā piemērotos biotopos. Pastāv uzskats, ka suga varētu būt sastopama daudz biežāk, jo to ir grūti pamanīt tās nelielo izmēru un neuzkrītošās krāsas dēļ.

Latvijā sirdsveida divlape konstatēta pārsvarā netraucētos mitros jauktu koku un skujkoku mežos, gan purvainos mežos, kā arī pārejas purvos.

DP “Silene” suga sastopama ļoti reti nelielu populāciju veidā Valnaņišku ezera austrumu daļā pārejas purva aizaugošā daļā un apkārtējos purvainajos mežos.

Sugu apdraud purvu un mitro mežu susināšana. Susināšanas ietekmi pastiprina klimata pārmaiņas, galvenokārt vasaras temperatūru paaugstināšanās, ka rezultātā piemērotās augtenes mainās, aizceļ ar lakstaugiem un kļūst koraļlsaknei nepiemērotas

Baltijas dzegužpirkstīte *Dactylorhiza baltica* (Klinge) N.I.Orlova

Daudzgadīgs, 20–40 (80) cm augsts lakstaugs. Gumi sadalīti 3-5 daļās, sakņveidīgie gali īsi. Lapas lancetiskas, plakanas, virspusē ar brūnganvioletiem plankumiem. Apakšējās stublāja lapas līdz 17 cm garas un 2-3 cm platas; stublāja augšdaļā lapas šaurākas un īsākas. Ziedu daudz, tie sakopoti līdz 20 cm garā, blīvā vārpveida ziedkopā. Apziednis sārts. Zieda lūpa ar svītru un punktu zīmējumu, ar raksturīgu sekli trīsdaivainu dalījumu aptuveni vienādās daļās; malējās daivas attālinātas no vidējās daivas. Auglis – iegarena pogaļa, vairojas ar sēklām, kuru dīgšanai nepieciešama mikorizas sēņu klātbūtne. Zied jūnijā un jūlijā. Ziedus apputeksnē bites, karmenes un citi kukaiņi, tā kā nektāra šai sugai nav, apputeksnētāji tiek pievilināti ar ziedu krāsu un formu. Augiem ilgs attīstības cikls. Latvijā īpaši aizsargājama suga.

No citām dzegužpirkstīšu sugām atšķir pēc zieda raksturīga izskata. Ziedi ir dažādos rozā līdz violetos toņos ar tumšākiem plankumiem un raksturīgu zīmējumu uz ziedlūpas.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama Eiropas austrumu un ziemeļaustrumu daļā.

Latvijā suga sastopama bieži visā valsts teritorijā. Baltijas dzegužpirkstīte aug mitros un mēreni mitros zālajos, retāk zāļu purvos, bieži sastopama arī grāvjalās, ceļmalās. Suga ir ekoloģiski plastiska, tā aug gan kaļķainās, gan vāji skābās augsnēs. Suga ir jūtīga pret susināšanu, kā arī zālāju apsaimniekošanas pārtraukšanu un pārveidošanu. DP "Silene" teritorijā suga sastopama zālāju kompleksā uz Z no Sitas ezera, kur aug nelielās grupās.

Fuksa dzegužpirkstīte *Dactylorhiza fuchsii* (Druce) Soó

Daudzgadīgs, 30-80 cm augsts lakstaugs. Gums staraini šķelts. Stublājs slaidis, tievs, nav dobs. Lapas zaļas vai virspusē violeti plankumainas, plankumi izplūduši. Apakšējās lapas otrādi olveida, 6-15 cm garas, augšējās – nelielas, iegareni lancetiskas, pati augšējā ievērojami attālināta no ziedkopas pamata. Ziedkopa 5-16 cm gara, paskraja konusveida vārpa ar manāmi nosmailotu galu. Pieziedlapas zaļas, garas un smailas. Sārti violeto ziedu apakšlūpa trīsdaivaina, vidējā daiva parasti šaurāka un garāka. Ziedu lūpa parasti bagātīgi klāta ar starveidīgu svītru un punktu zīmējumu. Piesis taisns, nedaudz īsāks par sēklotni. Auglis - stāva, iegarena pogaļa. Zied jūnijā un jūlijā. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorijā.

Latvijā sastopamas sešas dzegužpirkstīšu sugas. Visas dzegužpirkstītes ir aizsargājamas. No citām dzegužpirkstītēm Fuksa dzegužpirkstīte atšķirama pēc slaidā stublāja, skrajākas ziedu vārpas un zieda izskata - zieda apakšlūpa trīsdaivaina, vidējā daiva parasti šaurāka un garāka.

Kopējā sugas izplatība: Suga izplatīta Viduseiropā, Baltijas jūras reģionā, rietumu un austrumu Sibīrijā, kā arī Austrumāzijā.

Latvijā Fuksa dzegužpirkstīte sastopama nereti visā teritorijā. Suga aug mitros šaurlapju-skujkoku mežos uz minerālaugsnēm un kūdras augsnēm, zemajos purvos, upju palieņu un mežmalu krūmājos. DP "Silene" atbilstošos biotopos gan ārpus tiem, diezgan bieži sastopama suga.

Stāvlapu dzegužpirkstīte *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó

Daudzgadīgs, 20-35 cm augsts lakstaugs. Gums staraini šķelts. Stublājs stāvs, dobs, nereti augšdaļā iesarkans. Lapas zaļas, bez plankumiem, 8-20 cm garas, lancetiskas, augšup stāvošas, retāk nedaudz atstāvošas, augšējās lapas gals kapucveida. Ziedi blīvā, cilindriskā 5-10 cm garā vārpā, pieziedlapas lancetiskas, garas, parasti garākas nekā zieds. Ziedi purpurioleti līdz rozā, zieda lūpa sekli trīsdaivaina vai gandrīz vesela, vidējā daiva nedaudz izvirzīta. Uz lūpas tumši violetu punktu un līniju zīmējums. Piesis īsāks par sēklotni, konusveida, gandrīz taisns. Auglis - stāva, iegarena pogaļa. Zied no maija beigām līdz jūlija vidum. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorijā.

Latvijā sastopamas sešas dzegužpirkstīšu sugas. Visas dzegužpirkstītes ir aizsargājamas. No citām dzegužpirkstītēm stāvlapu dzegužpirkstīte atšķirama pēc stāvā stublāja, lapojuma bez plankumiem un zieda izskata - zieda apakšlūpa sekli trīsdaivaina vai gandrīz vesela.

Kopējā sugas izplatība: Suga izplatīta Eiropā un Rietumāzijā.

Latvijā stāvlapu dzegužpirkstīte sastopama diezgan bieži visā teritorijā. Suga aug mitrās un purvainās pļavās, palieņu pļavās, retāk purvos un krūmājos, grāvmalās. DP "Silene" sastopama galvenokārt slapjās ieplakās DU studiju un pētniecības centra „Ilgas” apkārtnē, kā arī pārejas purvos pie Rudziņu un Valņāņu ezeriem.

Plankumainā dzegužpirkstīte *Dactylorhiza maculata* (L.) Soó

Daudzgadīgs, 20-50 cm augsts lakstaugs. Gums staraini šķelts. Stublājs drukns, parasti nav dobs. Lapas ar ieapaļiem, brūnganvioletiem, bieži saplūstošiem plankumiem, 4-15 cm garas, iegareni līdz lineāri lancetiskas, gals strups līdz nosmailots. Ziedu vārpa blīva, 5-10 cm gara, cilindriskā vai plati koniska, pieziedlapas īsākas par ziediem, apakšējās garākas par tiem. Ziedi no sārtiem līdz purpurioletiem, lūpa sekli trīsdaivaina, vidējā daiva plati trīsstūrains ar strupu līdz nosmailotu galu, sānu daivas pusapaļas ar viļņainu malu. Uz lūpas punktu un līniju zīmējums. Piesis taisns, cilindrisks, apmēram vienādā garumā ar sēklotni vai īsāks. Auglis - stāva, iegarena pogaļa. Zied no jūnija līdz augusta sākumam. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorijā.

Latvijā sastopamas sešas dzegužpirkstīšu sugas. Visas dzegužpirkstītes ir aizsargājamas. No citām dzegužpirkstītēm stāvlapu dzegužpirkstīte atšķirama pēc drukna stublāja un zieda izskata - zieda apakšlūpa sekli trīsdaivaina. vidējā daiva plati trīsstūrains ar strupu līdz nosmailotu galu, sānu daivas pusapaļas ar viļņainu malu.

Kopējā sugas izplatība: Suga izplatīta Eiropā.

Latvijā stāvlapu dzegužpirkstīte sastopama diezgan bieži visā teritorijā. Suga aug mēreni mitrās, slapjās un purvainās pļavās, purvu malās, krūmājos, grāvmalās. DP "Silene" ir zināmas vairākas šīs sugas atradnes slapjās ieplakās DU studiju un pētniecības centra „Ilgas” apkārtnē, kā arī pārejas purvos pie Bedušu un Valņāņu ezeriem, kā arī biotopā 91D0* *Purvaini meži* uz D no Glušonkas purva.

Purva sūnene *Hammarbya paludosa* (L.) O. Kuntze

Daudzgadīgs, neliels, 5-20 cm augsts lakstaugs ar iedzeltenu, kailu, šķautņainu stublāju, pie pamata 3-4 nelielas, eliptiskas, dzeltenzaļas lapas ar strupu galu. Sakneņi pavedienvēda, bumbuļi vairāki, iegareni Ziedkopa – skrajš ķekars ar daudziem sīkiem, zaļgandzelteniem ziediem ar orhideju dzimtas ziediem raksturīgu bilaterālu simetriju. Apziedņa lapas visas apmēram vienāda garuma, lūpa vesela, strupa, bez pieša vērsta uz augšu. Zied jūnijā un jūlijā. Auglis – sīka, ap 4 mm gara, ieapaļa pogaļa.

Vienlapes apputensnē šauri specifiski apputeksnetāji – atsevišķi sīki divspārņu *Diptera* kārtas pārstāvji, bez tam augs vairojas arī veģetatīvi – lapu malās veidojas mazi, ieapaļi vairpumpuri, no kuriem attīstas jauni augi. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā.

Līdzīga vairākām citām nelielām orhideju sugām ar sīkiem, zaļgandzelteniem ziediem – lēzeļa liparei *Liparis loeselii*, purvāju vienlapei *Malaxis monophyllos*, vienguma hermīnijai *Herminium monorchis*, no kurām labi atšķirama pēc raksturīgā aplapojuma – uz stublāja attīstas vismaz trīs sīkas, pamišas dzeltenzaļas lapas, būtiski atšķiras arī biotopi – purva sūnene aug nabadzīgās, skābās kūdras augsnēs.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama plaši visā Eiropā, Āzijā līdz pat Japānai, kā arī Ziemeļamerikas ziemeļu daļā – Aļaskā un Kanādā.

Latvijā sastopama diezgan reti un izklaidus piemērotos biotopos, galvenokārt Viduslatvijā un Austrumlatvijā. Sugai raksturīga šaura ekoloģiskā amplitūda – tā sastopama skābās augsnes augstajos purvos, slapjās, kūdrainās pļavās, kā purvainos ezeru krastos.

DP ‘Silene’ teritorijā konstatēta pārejas purvā pie Rudziņu ezera. Suga dabas parka teritorijā piemērotos biotopos varētu būt plašāk sastopama un nav konstatēta nelielo izmēru un specifisko biotopu dēļ.

Suga ļoti jūtīgi reaģē uz augsnes mitruma režīma izmaiņām – meliorētās teritorijās ar cilvēka ietekmētu ūdens režīmu strauji izzūd.

Lēzeļa lipare *Liparis loeselii* (L.) Rich.

Daudzgadīgs, līdz 20 cm raksturīgu zaļu virszemes bumbuli līdz 2 cm diametrā un īsu sakneņi. Stublājs kails, šķautņains, pie pamata divas plati lancetiskas, ādainas un spīdīgas lapas. Ziedkopa skrajš ķekars parasti ar 4-7 ziediem. Ziedi sīki, apmēram 1 cm diametrā, zaļgandzelteni ar orhideju dzimtas ziediem raksturīgu bilaterālu simetriju. Apziedņa lūpa plata, vesela, apmēram vienā garumā ar pārējām apziedņa lapām Zied jūnijā un jūlijā.

Auglis – proporcionāli ziedam liels, līdz 1,7 cm gara pogaļa. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas

Sarkanās grāmatas 3. kategorijā.

Līdzīga vairākām citām nelielām orhideju sugām ar sīkiem, zaļgandzelteniem ziediem – purvāju vienlapei *Malaxis monophyllos*, purva sūnenei *Hammarbya paludosa*, vienguma hermīnijai *Herminium monorchis*, kurām ziedi ir vēl sīkāmi, un to skaits ziedkopā ievērojami lielāks, arī lapu skaits un izvietojums uz stublāja atšķiras. Bez tam – lipare ir kalcifila suga un aug skrajos zāļu purvos, ezeru krastmalu slīkšņās un skrajās pļavās ar zemu veģetāciju.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama plaši visā Eiropā, Rietumāzijā un Ziemeļamerikā. Eiropā suga izplatīta izklaidus, un nekur nav uzskatāma par parastu un bieži sastopamu, pie kam jau Igaunijā un Dienvidzvidrijā ir sugas areāla ziemeļu robeža.

Latvijā sastopama diezgan reti un izklaidus nelielu populāciju veidā piemērotos biotopos.

DP ‘Silene’ suga nelielu populāciju veidā sastopama vairāku ezeru piekrastes slīkšņās – Riču, Valnanišķu un Bedušu ezera krastu slīkšņās, pie Glušonku ezeriem u.c.

Sugu apdraud zāļu purvu aizaugšana un nosusināšana, kā arī ezeru slīkšņu aizaugšana ar blīvu veģetāciju antropogēnās eitrofikācijas rezultātā

Sirdsveida divlape *Neottia cordata* (L.) Rich.

Daudzgadīgs, 5–20 cm augsts lakstaugs ar īsu, tievu sakneni un nedaudzām pavedienveida piesaknēm. Stublāja apakšējā daļā 2 sēdošas, ap 2,5 cm garas horizontāli atstāvošas, gandrīz pretējas lapas, ar sirdsveida pamatu. Ziedkopa – skrajš, 3–7 cm garš ķekars ar 4–15 sīkiem ziediem ap 5 mm diametrā. Apziednis zaļgans ar purpura nokrāsu. Lūpa divkārt šķelta, 3–4 mm gara, bez pieša, pie pamata 2 zobīņveida izaugumi. Auglis – gandrīz lodveidīga pogaļa. Zied jūnijā un jūlijā. Apputeksnē atsevišķas

plēvjspārņu grupas – smilšlapsenes *Pompilidae* un māņjātņieciņi *Braconidae*, iespējama arī pašappute. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā.

Līdzīga vairākām citām nelielām orhideju sugām ar sīkiem, zaļgandzelteniem ziediem – purvāju vienlapei *Malaxis monophyllos*, purva sūnenei *Hammarbya paludosa*, vienguma herminijai *Herminium monorchis*, tomēr salīdzinoši viegli atšķirama pēc divām plati ovidei, gandrīz trīsstūrveida lapām, kas neveido piezemes rozeti, bet uz stublāja izvietotas pretēji.

Kopējā sugas izplatība: Suga izplatīta plaši visā Eiropā, Āzijā un Ziemeļamerikā. Sugas areāls sniedzas tālu ziemeļos – arī Grenlandē, Islandē, arī Skandināvijas ziemeļu daļā.

Latvijā sastopama reti un nevienmērīgi, relatīvi biežāk Latvijas rietumu daļā piemērotos biotopos.

Latvijā sirdsveida divlape konstatēta pārsvarā netraucētos mitros jauktu koku un skujkoku mežos, gan purvainos mežos, kā arī pārejas purvos un to malās. Var augt gan uz minerālaugsnēm, gan uz kūdras augsnēm, sfagnos.

DP “Silene” suga nelielu populāciju veidā sastopama galvenokārt ap Valnaņišku ezera dienvidu piekrasti mitros egļu, melnalkšņu mežos un pārejas purvu malās.

Sugu apdraud purvu un mitro mežu susināšana. Susināšanas ietekmi pastiprina klimata pārmaiņas, galvenokārt vasaras temperatūru paaugstināšanās, ka rezultātā piemērotās augtenes aizsej ar lakstaugiem, kas veido blīvu zelmeni, ar kuriem divlape nespēj konkurēt.

Purvāja vienlape *Malaxis monophyllos* (L.) Sw

Daudzgadīgs, neliels, 10–25 cm augsts lakstaugs ar dzeltenzaļu stublāju, kas pie pamata kļūst bumbulveidīgs un pakāpeniski pāriet olveida gumā 1–2 cm diametrā ar īsām saknēm. Stublājs kails, apaļš, pie pamata parasti viena plati lancetiskas vai eliptiska pala ar strupu galu. Ziedkopa skrajš ķekars ar daudziem sīkiem, zaļgandzelteniem ziediem ar orhideju dzimtas ziediem raksturīgu bilaterālu simetriju. Apziedņa lapas visas apmēram vienāda garuma, lūpa vesela, strupa, vērsta uz augšu. Zied jūnijā un jūlijā. Auglis – sīka, 4–6

mm gara pogaļa. Vienlapēm ziedu specifiskās uzbūves dēļ pašappute nav iespējama, arī apputeksnētāji ir specifiski – sēņodiņu *Mycetophilidae* dzimtas sugas, tādēļ sēklas nogatavojas reti.

Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā.

Līdzīga vairākām citām nelielām orhideju sugām ar sīkiem, zaļgandzelteniem ziediem – lēzeļa liparei *Liparis loeselii*, purva sūnenei *Hammarbya paludosa*, vienguma herminijai *Herminium monorchis*, no kurām labi atšķirama pēc vienas lapas (reti veidojas otra, daudz sīkāka lapa) un relatīvi garas ziedkopas ar sīkiem ziediem 4–5 mm diametrā.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama plaši visā Eiropā, Āzijā līdz pat Japānai un Ķīnas dienvidaustrumu daļai, kā arī Ziemeļamerikā.

Latvijā sastopama diezgan reti un izklaidus piemērotos biotopos, galvenokārt Viduslatvijā un Austrumlatvijā. Sastopama zemajos un pārejas purvos, slapjās pļavās, melnalkšņu un egļu dumbrājos, retāk arī susinātos vai sausieņu mežos – šaurlapju damakšņos un vēros. DP “Silene” teritorijā samērā reti, lielākā daļa atradņu konstatēta slapjos mežos uz A no Riču ezera, retāk arī citviet piemērotos biotopos.

Sugu apdraud zāļu purvu aizaugšana un nosusināšana, kā rezultātā izzūd sugai piemērotas dzīvotnes.

Vīru dzegužpuķe *Orchis mascula* (L.) L.

Daudzgadīgs, 15–50 cm augsts lakstaugs. Stublājs spēcīgs, apakšdaļā ar lieliem, violetiem plankumiem. Gumi veseli, ieapaļi līdz eliptiski, ar pavedienvēda piesaknēm. Rozetes lapas lancetiskas, ar makstīm, piespiestas. Ziedkopa līdz 12 cm gara, cilindriskā, blīva vārpa. Pieziedlapas īsas, lancetiskas, purpura. Apziedņa lapas iegarenas līdz olveida. Lūpa nedaudz garāka nekā plata, trīsdaivaina, ar tumšpurpura plankumiem, vidējai daivai neliels zobīņš. Vainags purpurrozā līdz gaiši violets.

Piesis strups, violets. Auglis – pogaļa. Zied maijā un jūnija sākumā. Visagrāk ziedoša orhideju suga. Ziedus apputeksnē bites, kameņes lapsenes. Apputeksnētājs, meklējot šķidrumu uz zieda lūpas, pārnes polīniju, kas pielīp pie tā galvas un nākamajā kukaiņā apmeklētajā ziedā nokļūst uz drīksnas. Ziedam nav nektāra, tas pievilina kukaiņus ar izskatu un smaržu. Vairojas ar sēklām, retāk veģetatīvi ar gumiem. Tāpat kā citām orhidejām, sēklām nepieciešama simbioze ar mikorizas sēnēm, lai tas varētu sadīgt. Pieaugušais augs arī saglabā mikorizas saikni ar sēnēm visu dzīves laiku. Latvijā īpaši aizsargājama suga, kurai veidojami mikroliegumi.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama Eiropā, kā arī Āfrikas ziemeļdaļā.

Latvijā suga aug tuvu areāla austrumu robežai. Vīru dzegužpuķe sastopama samērā reti sausās un mēreni mitrās pļavās, krūmājos, retāk grāvmalās un ceļmalās. Pirmo reizi suga ievākta herbārijā Austrumlatvijas augstienē 1884. gadā. DP “Silene” teritorijā zināma vienīgā sugas atradne parka DA daļā Baltkrievijas robežas tuvumā, uz Z no Sitas ezera blakus meliorācijas grāvim senajos zālājos. Zālāji ilgu laiku netiek apsaimniekoti, aizaug ar ekspansīvām sugām. Bebru darbības dēļ izmainīta hidroloģija. Suga vairākus gadus netika konstatēta.

Sugas nosaukums saistīts ar auga izskatu – bumbuli pēc formas atgādina vīrieši dzimumorgānus, un senatnē tos saistīja ar auglību un vīrišķību.

Zalkšu dzegužpuķe *Orchis morio* L.

Daudzgadīgs, 10–20 (30) cm augsts lakstaugs. Stublājs stāvs, dobs. Gumi veseli, lodveida līdz eliptiski. Lapas 3–6 (8), satuvināta stublāja lejasdaļā, lancetiskas 2–8 cm garas, līdz 1,5 platas. Stublāja augšdaļā un vidusdaļā 3–4 īsas makstveidīgas lapas, piespiestas pie stublāja. Ziedu vārpa 2–7 cm gara, cilindriskā, skraja. Pieziedlapas violetas, 8–12 mm garas, lancetiskas, plējvainas. Ziedi 4–10, smaržīgi.

Apziedņa lapas, atskaitot lūpu, kapucveidīgi sakļautas, purpurvioletas ar labi saskatāmu dzīslējumu. Lūpa plata, trīsdaivaina, tumši violeti sārta, pie pamata gaišs plankums, kas kalpo kā “kukaiņu pievilināšanas skrejceļš”. Ziedam nav nektāra, tā pievilina apputeksnētājus ar spilgtu krāsu un aromātu, taču kukainis paliek bez atlidzības. Piesis strups, 6–10 mm garš, nedaudz atliecies uz augšu. Auglis – pogaļa. Zied maijā un jūnijā. Viena no agrāk ziedošām orhideju sugām. Latvijā īpaši aizsargājama suga, kurai veidojami mikroliegumi.

No citām dzegužpuķu un dzegužpirstišu sugām atšķir pēc saplacinātas, skrajas ziedu vārpas (ne blīvas, ne piramidālas vai ieapaļas), lapām bez plankumiem, apziedņa lapas veido kapuci ar zaļganu dzīslējumu.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama plašā areālā, kas aptver gandrīz visu Rietumeiropu (Skadnināvijā tikai dienvidu daļā) un daļu Austrumeiropas līdz Donai.

Baltijas valstīs suga sastopama ļoti reti. Tā ir viena no visapdraudētākām orhideju sugām Latvijas teritorijā. Latvijā sastopama pavisam reti. Pirmās ziņas par šo sugu datētas ar 1852. gadu. Latvijā suga sasniedz sava areāla ziemeļaustrumu robežu. Pēdējos gados atradņu skaits valsts teritorijā ir samazinājies. Suga ir ļoti jutīga pret vides izmaiņām, it īpaši pret aizaugšanu, aizaugot zālājam, suga strauji izzūd. Zalkšu dzegužpuķe ir kalcifils augs, kas aug sausos un mēreni mitros zālājos, retāk – grāvīmalās. DP “Silene” teritorijā suga pirmo reizi konstatēta 1991. gadā Ilgu pils apkārtnē, vēlāk atkārtoti novērota 2007. gadā. Pēdējos gados suga tur vairs nav atrasta. Sugas dzīvotne ilgstoši netiek apsaimniekota un ir aizaugusi ar ekspansīvām sugām.

Smaržīgā naktsvijole *Platanthera bifolia* (L.) Rich.

Daudzgadīgs, 20-50 cm augsts lakstaugs. Gums vesels, garens. Stublājs slaidis, apakšdaļā ar divām lielām, 10-12 cm garām, otrādi olveida vai eliptiskām lapām. Uz stublāja 1-3 lancetiskas augšlapas. Ziedi balti, smaržīgi, skrajā, līdz 20 cm garā vārpā. Pieziedlapas īsas. Piesis tievs un garš. Lūpa vesela, mēlveida, putekšņicas paralēlas, saskaras, to saitīte šaura. Auglis - stāva, eliptiska pogaļa. Zied jūnijā un jūlijā. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorijā.

Latvijā sastopamas divas naktsvijoļu sugas. Abas sugas ir aizsargājamas. Pēc smaržīgajiem ziediem un paralēlajām putekšņīcām viegli atšķirama no līdzīgās zaļziedu naktsvijoles (*P. chlorantha*), kam ziedi nesmaržo, bet putekšņicas slīpi atvirzītas.

Kopējā sugas izplatība: Suga plaši izplatīta Eirāzijā.

Latvijā smaržīgā naktssvece sastopama diezgan bieži visā teritorijā. Sugas atsevišķi eksemplāri un grupas sastopamas dažādos biotopos. Neizvēlīga suga: aug gan sausus, gan pārmitros mežos un krūmājos, tomēr visbiežāk sastopama pļavās. DP "Silene" ir zināmas vairākas atradnes uz ZR no DU studiju un pētniecības centra „Ilgas”, kā arī uz A no Bindera pussalas biotopā 9010* Veci vai dabiski boreāli meži.

Smaržīgās naktsvijoles ir dekoratīvas dēļ kā ziedi vietām nereti tiek izplūkti.

Zaļziedu naktsvijole *Platanthera chlorantha* (Custer) Rchb.

Daudzgadīgs, 30-60 cm augsts lakstaugs. Gums vesels, garens. Stublājs slaidis, apakšdaļā ar divām lielām, 8-12 cm garām, otrādi olveida lapām. Uz stublāja 1-3 lancetiskas augšlapas. Ziedi balti vai dzeltenbalti, gandrīz bez smaržas, skrajā, līdz 20 cm garā vārpā. Pieziedlapas īsas. Piesis garš un strups, pamata daļā platāks. Zieda lūpa vesela, mēlveida, putekšņicas jumstiņveidā atvirzītas, nesaskaras, to saitīte plata. Auglis - stāva, eliptiska pogaļa. Zied jūnijā un jūlijā. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas

4. kategorijā.

Latvijā sastopamas divas naktsvijoļu sugas. Abas sugas ir aizsargājamas. No līdzīgās smaržīgās naktsvijoles (*P. bifolia*), kam ziedi ir smaržīgi un putekšņicas ir paralēlas, atšķiras ar nesmaržīgiem ziediem un atvirzītām putekšņīcām.

Kopējā sugas izplatība: Suga izplatīta Eiropā, dažviet Āzijā un Āfrikā.

Latvijā smaržīgā naktssvece sastopama diezgan bieži visā teritorijā, bet kopumā tā ir retāka nekā smaržīgā naktsvijole. Sugas atsevišķi eksemplāri un skrajas grupas sastopamas pļavās, mežmalās un krūmājos. DP "Silene" ir zināma viena šīs sugas atradne biotopā 9010* Veci vai dabiski boreāli meži starp Bedušu un Volņāņišku ezeriem, kā arī Rudzīšu ezera R piekrastē, pārejas purvā.

Zaļziedu naktsvijoles ir dekoratīvas dēļ kā ziedi vietām nereti tiek izplūkti.

Meža auzene *Festuca altissima* All.

Daudzgadīgs, 60–150 cm augsts lakstaugs, stiebrs stāvs. Veido nelielus cerus, pie pamata brūnganas, makstveidīgas lapu paliekas. Lapas raupjas, plakanas, līdz 1,4 cm platas. Lapas maksts raupja, rievaina. Lapas mēlīte īsa līdz 0,4 mm, strupa, galā bārkstaina. Skara plaša, 10–20 cm gara, parasti diezgan vienkopusēja. Vārpiņas nelielas, dzeltenīgas zaļas, ar 2–5 ziediem. Arējā zieda plēksne smaila, bez akota. Auglis – grauds. Zied jūnijā un jūlijā. Latvijā īpaši aizsargājama suga, kurai veidojami mikroliegumi.

Līdzīga daudzām citām liela auguma graudzālēm. Atšķirama pēc plakanām ziedu vārpiņām, ziedu skaras lielas un skrajas, dzeltenīgi zaļas ar smailām ārējām ziedu plēksnēm bez akota, lapas platas un raupjas.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama visā Eiropā, izņemot Pireneju pussalas rietumus, kā arī Rietumsibīrijā un atsevišķos Tuvo Austrumu reģionos.

Latvijā suga sastopama diezgan reti un nevienmērīgi. Lielākā daļa atradņu koncentrējas Viduslatvijā un Austrumlatvijā. Meža auzene aug galvenokārt platlapju mežos vai jauktos platlapju–egļu mežos, nedaudz mitrās, ēnainās vietās, sastopama arī nogāžu un gravu mežos. DP “Silene” teritorijā suga pirmo reizi konstatēta 2024. gadā Ilgu apkārtnē boreālajā mežā.

Svītrainā ūdenszāle *Glyceria striata* (Lam.) Hitchc.

Daudzgadīga, 20–80 (100) cm augsta graudzāle, ar stāvu vai nedaudz noliektu stiebru. Lapas plakanas, relatīvi šauras – 0,2–0,6 cm platas. Ziedu skara skraja, 8–20 cm gara, nolikusi. Vārpiņas īsas, ap 0,4 cm garas, olveidīgas, ar 3–6 ziediem. Vārpiņas un ziedu plēksnes strupas, plati lancetiskas, ziedēšanas laikā zilganvioletas, ar gaišu, bālganu apmali, kādēļ vārpiņa izskatās svītraina.. Akota nav. Auglis – sīks grauds. Zied jūnija beigās un jūlijā. Iepriekšējā Latvijas Sarkanās grāmatas izdevumā

1. kategorijā iekļauta suga, savukārt jaunajā Sarkanās grāmatas izdevumā vairs nav iekļauta.

Līdzīga vairākām citām vidēja auguma graudzālēm. Ja izvērtē sugai raksturīgās dzīvotnēs – ēnainas mežmalas, meža stigas, baltaksnāji un aizaugošas mēreni mitri zālāji, tad līdzīga vairākām plaši izplatītām skareņu un auzeņu sugām, savukārt citām ūdenszālēm maz līdzīga. Atšķirama pēc raksturīgajām nelielajām olveidīgajām svītraini zilganvioletām vārpiņām ziedu plēksnes ar strupu galu un bez akota.

Kopējā sugas izplatība: plaši izplatīta visā Ziemeļamerikā. Agrāk sugu uzskatīja par dabiski izplatītu arī Eiropā, tomēr, pieaugot sugas izpētes līmenim, vairākās Austrumeiropas valstīs veiktie pētījumi apliecina, ka runa ir par relatīvi jaunu, invazīvu svešzemju sugu ar zemu invazitātes risku, kas spēj augt arī pusdabiskos un dabiskos biotopos, veiksmīgi konkurējot ar vietējām sugām. Tā, piemēram, Baltkrievijas teritorijā pirm reizi suga konstatēta 1984. gadā, Čehijā 1995 gadā utt. Suga pa svešzemju sugu atzīta Baltijas reģionā – Zviedrijā kā svešzemju suga ar zemu invazitātes risku arī Polijā, Lietuvā.

Svītrainā ūdenszāle Latvijā pirmoreiz konstatēta nesenā pagātnē – 1987. gadā, kas sakrīt ar sugas atrašanas laiku Austrumeiropā un netieši norāda uz sugas svešzemju statusu. Suga pēdējos gados tiek atrasta aizvien vairāk atradņu, tai skaitā Latvijas centrālajā un dienvidaustrumu daļā – Sēlijā, kur veido blīvas audzes mēreni mitros un mitros zālajos.

DP “Silene” suga sastopama Sitas ezera ziemeļu krasta baltaksnajos, kur veido audzes un aizņem vairākus simtus kvadrātmetru lielu platību, pie kam sugas izplatības dinamika šeit ir ar pozitīvu tendenci.

Ūdeņu ērkšķuzāle *Scolochloa festucacea* (Willd.) Link

Daudzgadīgs, līdz 2 m augsts ūdenī vai piekrastes joslā augošs augs ar gariem, resniem un ložņājošiem sakneņiem. Stiebris kails, stāvs, spēcīgs, apakšējā daļā mezglos bieži sakņojas. Lapas pakāpeniski nosmailotas, plakanas, 20–40 cm garas, mala ļoti raupja. Ziedu skara plaša, 15–30 cm gara, ziedkopas ass un sānu zari raupji. Vārpiņas ap 1 cm garas, saplacinātas, katrā vārpiņā 3–4 ziedi. Vārpiņas plēksnes nedaudz īsākas nekā vārpiņa, gari smailas, ar gaišu apmali. Ārējā zieda plēksne divzobaina, ar ļoti īsu akotu. Zied jūnijā beigās un jūlijā.

Auglis – sīks, ap 2,5 mm garš grauds. Latvijā īpaši aizsargājama suga, iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā.

Līdzīga vairākām citām liela auguma graudzālēm. Ja izvērtē šādas specifiskās dzīvotnēs - ūdenī augošas graudzāles, tad vislīdzīgākā ir dižā ūdenszāle *Glyceria maxima*. Abām sugām lapas raupjas. Atšķirama pēc saplacinātām vārpiņām, daudz garākām, smailām vārpiņas plēksnēm, savukārt ziedu ārējā plēksne ar īsu akotu. Dižajai ūdenszālei vārpiņas plēksnes vismaz trīsreiz īsākas par vārpiņu, aptuveni vienā garumā ar ziedu plēksnēm, ārējā ziedu plēksne ar strupu galu un bez akota.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama plaši visā Eirāzijā un Ziemeļamerikā. Ziemeļeiropā suga izplatīta izklaidus, un nekur nav uzskatāma par parastu un bieži sastopamu.

Latvijā arī sastopama reti un nevienmērīgi, galvenokārt valsts austrumdaļas ezeros un upēs, bet Kurzemē un zemgalē – ļoti reti.

DP “Silene” suga sastopama Riču un Sila ezeros. Abos ezeros suga sastopama izklaidus visās ezera piekrastes daļā, kur aizņem vairākus simtus kvadrātmetru lielu platību, pie kam sugas izplatības dinamika šeit ir ar pozitīvu tendenci.

Sugu apdraud tikai būtiska ezeru piesārņošana un tās izraisītā antropogēnās eutrofikācijas pastiprināšanās.

Divsēkļu grīslis *Carex disperma* Dewey

Daudzgadīgs, līdz 60 cm augsts lakstaugš, veido nelielus, skrajus cerus. Stublājs tievs, trīssēkautņains, augļu laikā noliecies. Lapas līdz 2 mm platas, īsākas nekā stublājs, noliekušas, ļošanas. Ziedkopa 2–3 cm gara salikta vārpa ar 2–4 mazām vārpiņām. Vienādvārpu grīšļu grupas suga, kam vīrišķie ziedi novietoti vārpiņu augšdaļā, sievišķie ziedi – vārpiņu lejasdaļā. Pūslīši spīdīgi, zaļganbrūni, nogatavojušies tumši brūni, ar dzīslām, eliptiski, ar ļoti īsu knābīti. Zied maijā un jūnijā. Latvijā īpaši aizsargājama suga, kurai veidojami mikroliegumi.

Līdzīgs aireņu grīslim *Carex loliacea* L., kurš sastopams līdzīgos biotopos. Drošāka pazīme, pēc kuras var atšķirt, ir ziedu novietojums vārpiņā. Divsēkļu grīslim vīrišķie ziedi atrodas augšdaļā, sievišķie – apakšdaļā. Aireņu grīslim vīrišķie un sievišķie ziedi atrodas pretēji. Aireņu grīšļa pūslītim nav knābīša.

Kopējā sugas izplatība: Suga sastopama Ziemeļeiropā, Austrumeiropā, Rietumsibīrijā, Āzijas kalnu rajonos (no Korejas līdz Vidussibīrijai), Austrumķīnā, Kamčatkā, Japānā, Grenlandē un Ziemeļamerikā.

Latvijā suga sastopama reti, pārsvarā valsts austrumu daļā, retumis arī valsts rietumos. Latvijā suga aug tuvu areāla Eiropas daļas dienvidu-dienvidrietumu robežai. Parasti suga sastopama daļēji noēnotās, slapjās augtēnēs purvainos egļu mežos, melnalkšņu, bērzu dumbrājos, tas aug applūstošos mikroliejā pazeminājumos, bieži uz staigātas augsnes, vietās ar skraju augāju. Šīs sugas klātbūtne norāda uz biotopu kontinuitāti un dabiskumu. Tā kā augs ir sīks, neuzkrītošs, tas bieži paliek nepamanīts. Tāpēc reāla izplatība Latvijā varētu būt plašāka. DP “Silene” teritorijā suga sastopama ļoti reti, vienīgā sugas atradne konstatēta uz DA no Rudzīšu ezera.

